

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתָךְ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

גיליון מורחב

בחסידות מבואר שבביאת המשיח כל יהודי יהיה צדיק.
איך אפשר להתחיל עכשיו?

[מתוך השיעור 'פרצוף סיפורי הצמח-צדק']

סוכות – שמחת תורה תשפ"א

אי אפשר להגיע לבית הכנסת? הרשם לקבלת נפלאות בדוא"ל: itiel@pnimi.org.il

סוכות - שמחת תורה ה'תשפ"א

- 04 פרצוף סיפורי הצמח־צדק**
התועדות סליחות ערב ר"ה
התבוננות בסיפורים ו'זוארטים'
של אדמו"ר הצ"צ בעל יום ההולדת
של כט תשרי
- 22 פדיון נפש ורפואה**
לימוד בלקו"מ תנינא ג'
התבוננות ברפואה התלויה בפדיון נפש
וישומם בעבודת כל אדם
- 31 אמונה תשובה רפואה וגאולה**
התועדות לסוכות
איך להיות בריא, חזק ושמח
לפי סדר החגים
- 36 לחיים במקום עליה לתורה**
סיפור לשמחת תורה
מה עושים בשמחת תורה כשאין מניין?
- 37 נעוץ סופן בתחילתן**
שפת אמת לפרשת וזאת הברכה
התבוננויות בקשר
בין סוף התורה ותחילתה
- 39 מעין גנים לפרשת וזאת הברכה**
קברו של משה
מדוע לא נודע מקום קבורתו של משה?
- 42 הסיפור החסידי**
סוכה במתנה
מתנת הבעש"ט לגיסו רבי גרשון -
ישיבה בסוכה
- 44 מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
פסיקת הלכה בפרד"ס התורה
ותחילת הדרך בחסידות
- 45 פאצור לילדים**
"וימינו תחבקני"
רזי יסביר לנו על המעבר מימים נוראים
לשמחת חג הסוכות

הגליון יוצא בשיתוף עמותת יהודים אוהבים יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסי פלאי, בעד יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום ו"זמן שמחתנו" שמח במיוחד לכל קוראי **נפלאות** די בכל אתר ואתר [בבית הכנסת, במניין החצר או בבידוד], לפניכם **גליון שמח ומלא כל טוב** - **לחג הסוכות ועד לשמחת תורה** - לכל המשפחה.

לאור ימי החג הבאים עלינו לטובה, לא יצא גליון נפרד בשבוע הבא, ואנחנו נפגש שוב בשבת בראשית. בינתיים, **יש לכם זמן לעבור על הגליון הזה מקצה לקצה ולהנות מכל מילה. מה בגליון?**

שימו לב **לקו שחורז כמה מהשיעורים** בגליון השבוע - **הגמישות החסידית**, שמאפשרת להתבונן **בתוכן הפנימי** של הדברים, ולתת להם **לבושים שונים בעולם המעשה**. השיעור על הצמח צדק פותח בהתבוננות **בחלופות לנטילת ידים לסעודה שלישית**; בשיעור בליקוטי מוהר"ן יש כמה וכמה פנים לדרך בה אפשר לערוך **"פדיון נפש"**, בעבודה של כל אחד מאתנו; וגם בקטע הקצר לשמחת תורה **מציע ראש הישיבה הליטאי תחליף לעלייה לתורה בשמחת תורה**.

שבת שלום ומבורך וחג שמח,
המערכת

פרצוף סיפורי הצמח־צדק

קיצור מהלך השיעור

לכבוד **יום הולדתו** של הצמח־צדק, בערב ראש השנה, עשה הרב 'פרצוף' של סיפורים עליו – התבוננות בסיפורים ו'ווארטים' שלו כנגד מבנה **עשר הספירות**, תוך לימוד מעמיק מכל סיפור. בשיעורים כאלה צריכים קודם כל **להתענג** על הסיפור, שמבליע בקרבנו את התוכן גם לפני ההבנה (כמעין "תורה שבכתב", כידוע אצל חסידים ביחס לסיפורי צדיקים), ואחר כך **לפענח** את המסר גם באופן מודע (כמעין "תורה שבעל פה", המפרטת את תוכן התורה שבכתב). יום ההולדת כבר עבר, אבל אין תענוג יותר מלקרוא תחת הסך **סיפורי צדיקים**. בנוסף, חלק מהסיפורים נוגעים בבן־זקוניו, ממלא מקומו בנשיאות חב"ד, **הרבי מהר"ש** שיום ההילולא שלו חל בייג תשרי, בסמוך לסוכות.

יום הולדת הצמח צדק

הוא מסיים היום (בפעם השניה) את פרק פא, בו כתוב "תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו", ומתחיל (בפעם השניה) פרק פב, שיר של יום שלישי (שהוכפל בו "כי טוב", "טוב לשמים וטוב לבריות"²) – "אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפט וגו' אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם".

לכבוד אדמו"ר הצמח צדק נספר עליו סיפורים שכמדומני לא ספרנו בעבר, וכדרכנו נעשה מהם פרצוף (כלומר, נסביר שיש סיפור

נגנו "אלי אתה" (צ"צ), "צמאה לך נפשי" (אדה"ז), "כאיל תערוג" (צ"צ).

היום יום ההולדת של הרבי הצמח צדק – היום הוא בן **ולא** שנים ונכנס לשנת ה**רלב** שלו – שני מספרים חשובים בקבלה^א. היום

נרשם ע"י איתואל גלעדי. לא מוגה. סליחות ערב ראש השנה. אור לכ"ט אלול תש"פ – פ"כפ"ח.

א רלא שערים פנים ואחר של ספר יצירה (פ"ב מ"ד), סוד "עולם המלבוש" (ראה עמק המלך שער א), מה שה' "שער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל" עוד לפני הצמצום הראשון (ראה מקדש מלך על זהר ח"א טו, א; עמק המלך תחלת ש"א; ובכ"ד בדא"ח). **רלב** היינו ארבעת מיליוי שם הוי' ב"ה **עב טג מה בן**.

ב קידושין מ, א; ילקו"ש שמות רמז רצח.

שלישית – לאו דווקא. עד כאן. כלומר, אפשר לצאת ידי סעודה שלישית עם ניגון.

שלושה מנהגים בסעודה שלישית

לפי מנהג חב"ד היום – שלא נוטלים ידים לסעודה שלישית (כפשט המצוה) – יש בעצם שלש דרגות איך לצאת ידי חובת סעודה שלישית: או כמו שמספרים על הרבי שהיה אוכל פרי – היה אוכל משהו לצאת ידי חובת סעודה שלישית.

ההנהגה השניה היא לצאת ידי חובה בחזרת מאמר חסידות. להנהגה זו יש אסמכתא אפילו

בהלכה¹, שאם יש רב שדורש ומעורר את העם בתשובה – הדרשה היא במקום סעודה שלישית (כלומר, שלא מפסיקים את הדרשה בשביל ליטול ידים לסעודה שלישית). אז מקיימים סעודה שלישית בדברי תורה, בעיקר בדברי מוסר השכל וחסידות לעורר לתשובה – מתאים לכך ששבת היא יום של תשובה (**שבת** אותיות **תשב**, כמבואר בתניא²).

הווארט של הסיפור הזה, שאפשר לצאת ידי סעודה שלישית גם בניגון – לנגן ניגון עמוק חב"די. ניגון עמוק הוא ניגון דבקות, ואין סעודה שלישית יותר מכך. סעודה שלישית היא רעוא דרעוין, רצון הרצונות, פנימיות הרצון של הקב"ה – הדבקות בפנימיות נקודת רצונו יתברך שהוא ורצונו אחד (כמבואר בתניא) היא בניגון דבקות³.

1 ראה באורך שולחן מנחם או"ח (ח"ב) סעיף קע"ד.
2 מגן אברהם או"ח רצ ובשו"ע אדה"ז רצ, ד. וראה גם מגן אברהם או"ח תמד, ב (עפ"י זהר ח"ג צה, א).

3 ראה אגה"ת פ"י.
ט **נגון דבקות** בגימטריא **כתרא**, ג"פ **אור**, שרש ג רישין שבכתר כפי שהם כלולים בראש העליון, רדל"א, אמונה פשוטה.

פעם אחת,

כשהגיע הזמן של סעודה שלישית אצל הצ"צ אמרו החסידים שהגיע זמן סעודה שלישית, צריך ליטול ידים. ענה הצמח צדק – זאג א ניגון. 'נאמר' ניגון חב"די עמוק, וזה יהיה במקום סעודה שלישית. כלומר, אפשר לצאת ידי סעודה שלישית עם ניגון

שמלמד אותנו משהו ביחס לכתר, סיפור שמלמד ביחס לחכמה, ביחס לבניה וכו' – בכל הספירות).

כתר: "היום לא"

בכתר יש סיפור, שהוא בעצם ווארט, שאמר הצמח צדק לגבי סעודה שלישית בשבת:

ידוע שיש מצוה לאכול שלש סעודות, אותה לומדים⁴ מהפסוק של שבת שבו חוזרת המלה "היום" שלש פעמים – "ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום להו' היום לא תמצאָהו בשדה"⁵. בפעם השלישית כתוב "היום לא" – "היום לא תמצאָהו בשדה" – ללמד שיש בסעודה

שלישית בחינת שלילה, "היום לא" (נשים לב ש"לא", 31, היינו הנקודה האמצעית של "היום", 61). יש הרבה מנהגי חב"ד שהיום פשוטים, אבל פעם כלל לא היה פשוט וחסיד חב"ד נהגו כמו כולם. אפילו כאן בבית כנסת בכפר חב"ד, לפני פחות מדור, היה פשוט שנוטלים ידים לסעודה שלישית – כל זקני החסידים בזמן סעודה שלישית נטלו ידים, בדרך כלל על מצות. אבל שוב, היות שיש כאן רמז של "היום לא" משמע שסעודה שלישית אינה דומה בדיוק לשתי הסעודות הראשונות.

פעם אחת⁶, כשהגיע הזמן של סעודה שלישית אצל הצ"צ אמרו החסידים שהגיע זמן סעודה שלישית, צריך ליטול ידים. ענה הצמח צדק – זאג א ניגון. 'נאמר' ניגון חב"די עמוק, וזה יהיה במקום סעודה שלישית. סיום הווארט שמכאן למדו החסידים שנטילת ידים בסעודה

ג שבת קיז, ב.

ד שמות טז, כה.

ה רשימת סיפורים ח"א (תשורת גלובובסקי, כסלו ע"ב)

עמ' 47.

היתירה אליה זוכה כל יהודי בשבת – הוא כמו הכח לקדש אשה, שהרי שבת מלכתא היא בת הזוג שלנו¹⁰. הקידושין הם המשכת מוחין דאבא, בחינת חכמה (עליה נאמר "קדש מלה בגרמיה"¹¹). המדרגה השלישית היא מה שהשבת שוב עולה מעצמה לכתר עליון, ועד לרעוא דרעוין, רצון כל הרצונות. עליה זו היא במנחה דשבת, זמן סעודה שלישית. אם כן, בכלל זמן מנחה של שבת, רעוא דרעוין, הוא הכתר של השבת. שוב, השבת מתחילה ממקדשא וקיימא (בינה); ממשיכה בכח הקידוש־קידושין (חכמה) של הבעל־ישראל; ומסתיימת בכתר, רעוא דרעוין, הוא סוד "אשת חיל עטרת בעלה"¹². כך מסבירים למה שמים את הווארט הזה בכתר – זהו ווארט של סעודה שלישית, שהיא הכתר של השבת.

ג' רישין שבכתר

אמרנו שיש שלשה מנהגים כיצד לצאת ידי חובת סעודה שלישית: בטעימה כל שהיא; בדברי תורה – המעוררים לתשובה, לשוב אל ה'; בכניסה לדבקות אלקית, שיש בה גם התפשטות הגשמיות.

אמרנו שסעודה שלישית בכלל היא הכתר, ושלושת המנהגים מכוונים לשלשה רישין שבכתר¹³:

הראש התחתון שבכתר הוא רישא דאריך (אריך לשון מלכות, היינו כתר מלכות), רצון, שהוא עדיין חיצוניות הכתר – יש בו איזה ממד של גוף ושל ענג שבת, במובן שגם הגוף יהנה (מלכות היא בחינת גוף¹⁴). אליו שייכת ההנהגה

מה פירוש "היום לא"? הסעודה היא משהו גשמי, קשור לגוף, אך יש מדרגה של התפשטות הגשמיות (על דרך עבודת יום הכפורים, "שבת שבתון"). שבת הוא יום הסגולה להתפשט, לצאת מהגוף לגמרי. אם אין גוף – אין אוכל, אין בשביל מה לאכול. זו לא התעוררות לשוב, אלא פשוט התפשטות הגשמיות, ואפשר להגיע אליה דווקא על ידי ניגון שמעל לתורה. מסופר על חסידים שהיו שומעים איזה כנר מנגן – אפילו לא ניגונים חסידיים – פשוט נפלו על הרצפה בהתפשטות הגשמיות לחלוטין. יש כח בניגון להתפשט מהגוף לגמרי, להגיע לדבקות אמתית.

שלוש עליות בשבת

לאיפה נקביל את הסיפור הזה? סעודה שלישית היא בחינת כתר. בכלל, יש בשבת שלש עליות, שהן לא בדיוק שלש סעודות – אבל שלש עליות כלליות:

המדרגה הראשונה היא "שבת מקדשא וקיימא"¹⁵ – קדושה מעצמה, מששת ימי בראשית, בלי שום עבודה שלנו. כתוב¹⁶ שמה ששבת מצד עצמה "מקדשא וקיימא" היינו מצד אמא. שבת היא למעלה מששת ימי החול, ו"ק, שש מדות הלב (חסד־גבורה־תפארת־נצח־הוד־יסוד). המדרגה הראשונה שמעל מעשה בראשית היא אמא, מה ש"שבת מקדשא וקיימא".

המדרגה השניה של שבת היא מה שאנחנו, עם ישראל קדושים, מקדשים את השבת – "זכור את יום השבת לקדשו"¹⁷ וגם "שמור את יום השבת לקדשו"¹⁸, "זכור ושמור בדיבור אחד נאמר"¹⁹. כח הנשמה היהודית לקדש את השבת – להמשיך בשבת קדושה יתירה ממה שהיא מקדשא וקיימא מצד עצמה, על דרך הנשמה

10 טז בראשית רבה יא, ח.

11 יז זהר ח"ג צד, ב.

12 יח משלי יב, ד.

13 יט על שלשת הרישין כפי שנתבאר כאן, והקבלתם לשלשה כתרים – כתר תורה, כתר כהונה וכתר מלכות – הנזכרת בפנים, ראה באריכות סוד הוי' ליראיו שער א פ"א ובהוספה לשער א ובשיעורים בספר סוד ה' ליראיו ח"ג (וש"נ).

14 כ ראה גם יבמות סב, א וברש"י שם.

15 נתבאר באריכות בד"ה "את שבתני" ה'ש"ת (נלמד בארוכה בשנת ס"ט, ואי"ה יתפרסם בספר בקרוב).

16 יא ביצה יז, א.

17 יב ראה גם סה"מ תרפ"ט עמ' 81, ובכ"ד.

18 יג שמות כ, ח.

19 יד דברים ה, יב.

20 טו ר"ה כז, א.

כתוב שכח

ההיתר עדיף.
למה? כי צריך מח
ושכל הרבה יותר
עמוק וחד כדי
למצוא את הפתח
להתיר

להסביר את הווארט של הצמח
צדק שאפשר לצאת ידי חובת
סעודה שלישית עם ניגון.

חכמה: הצדקת היתר הט"ז
מוחין דאבא –
כח דהיתרא

הסיפור השני הוא כנגד
הספירה הבאה – חכמה. חכמה כבר שייכת
לתורה, "אורייתא מחכמה נפקת"^{לא}. חכמה
היא מוחין דאבא, שצריך להבין מה ענינם. יש
מוחין דאבא ומוחין דאמא, כמו תלמוד ירושלמי
ותלמוד בבלי, כמו תפילין דרבינו תם ותפילין
דרש"י. זהו גופא גם היחס בין תורת הנגלה של
אדמו"ר הזקן ותורת הנגלה של הרבי הצמח צדק.
לא נאריך בכך כעת, אך בנגלה אדמו"ר הזקן הוא
יחסית מוחין דאבא – לפי הסיפור שנספר כעת
נבין מה המשמעות – והצמח הוא יחסית מוחין
דאמא. צריך את שניהם, וידוע שפסק ההלכה
למעשה הוא כמו תלמוד בבלי דווקא.

יש פירוש שמוחין דאבא, לאו דווקא תלמוד
ירושלמי אלא בכל התורה כולה, באים לידי ביטוי
במה שנקרא "כח דהיתרא עדיף"^{לב}. מה הכוונה?
יש הלכה שקולה, לא יודעים אם להחמיר או
להקל, ויכול לבוא רב – צריך לשם כך רב מאד
גדול – ובעיונו המעמיק למצוא פתח להיתר
בדבר שרוב הפוסקים אוסרים. כמו שאדם נודר
ומחפשים פתח חרטה כדי לפתוח לו, להתיר את
הנדר, להתיר את הקשר – כמו התרת פתיחת
קשר מסובך מאד. כתוב שכח ההיתר עדיף. למה?
כי צריך מח ושכל הרבה יותר עמוק וחד כדי
למצוא את הפתח להתיר.

בכלל, המושג פתח – פתיחת דבר קשור –
הוא חכמה בקבלה. נקודת החכמה היא הפתח^{לג}
(נקודת הכתר היא הקמץ, לשון סגור וסתום),

חבוקק ג. ד. וראה גם מאו"א מערכת אלף אות סד.
לא זר ח"ב בקא, א. וראה שם פה, א.
לב עירובין עב, ב ובכ"מ.
לג תקו"ז תקון ע (קכט, א"ב).

לצאת ידי חובה בטעימה של
איזה פרי.

הראש שמעל רישא דאריך
נקרא רישא דאין, והוא מקור
החכמה, כתוב בפירוש –
"החכמה מאין תמצא"^{כא}. רישא
דאין הוא המנהג לומר דברי תורה
המעוררים לתשובה בזמן רעוא

דרעוין (רישא דאין הוא סוד כתר תורה, שכדי
לזכות לו צריך להיות בבחינת אין, כנודע).

אבל הניגון – הווארט של הצ"צ שעל ידי
ניגון יוצאים ידי חובת סעודה שלישית בלי
לאכול – הוא אמונה (סוד כתר כהונה, שכולל
'כתר לוי' המשוררים בבית המקדש, שלעתיד
לבוא הם יהיו הכהנים, כנודע^{כב} בסוד "הכהנים
הלויים"^{כג}), "רישא דלא ידע ולא אתידע"^{כד}, עצם
ה"לא" של "היום לא" ("היום לא תמצאהו
בשדה" נאמר על המן, "לחם אבירים אכל איש
[האיש משה]^{כה}, כאשר 'לחם [גשמי] לא אכל
גוי"^{כז}) – סוד "מן הוא כי לא ידעו מה הוא
[בחינת רדל"א]^{כח} אותיות אמונה^{כט} (והיינו שרש
המן לפני שירוד ומתגשם "בשדה" – "היום לא
תמצאהו בשדה" אך כן תמצאהו בשרש הרוחני,
באמונה פשוטה המתגלה בניגון דבקות, וד"ל).
תמיד המדרגה הכי גבוהה היא הכי קרובה לפשט.
הפשט של "היום לא" הוא לא גוף, התפשטות
הגשמיות, ולהגיע ל"לא ידע ולא אתידע",
שהוא לא יודע ולא נודע. זהו הראש העליון של
הכתר בו שורה "חביון עוז העצמות"^ל. כך אפשר

כא איוב כח, יב.
כב שער הגלגלים הקדמה לה; שער הפסוקים יחזקאל
סימן כ.

כג יחזקאל מד, טו.

כד ע"פ זר ח"ג רפח, א"ב.

כה שמות י"א, ג.

כו שמות לד, כח.

כז תהלים עח, כה.

כח שמות טז, טו.

כט ראה קיצורים וביאורים לד"ה "הרכבת" (נדפס במגיד
מראשית אחרית) אות ב; סוד ה' לראיו ש"א הערה ג.

ל שער מאמרי רשב"י פירוש ספרא דצינוותא פ"א, ע"פ

הזקן כל כך נזרק בתפלתו מצד לצד שהיתה סכנה – לכן רפדו לו את הקירות. מדובר גם בתפלות יום חול, כשמונחות תפילין על ראשו, וכנראה כשהוא נזרק מצד לצד ברוב התפעלותו התפילין זזו מהמקום. הנה, אדמו"ר הזקן, צדיק גדול, גם בנגלה הוא פוסק הדור – רב פוסק – והתפילין שלו לא במקום. כתוב שהמלאכים שהשתתפו בתפלה – או באו לראות, כמו באיוז הצגה, המלאכים באים להשקיף – צחקו עליו. הוא לא שם לב, לא ידע, והמלאכים צוחקים עליו. אז ירדה מהעולם העליון נשמה גדולה מאד, נשמת רבינו הט"ז. הט"ז הוא רב פוסק גדול שחי כמאה חמשים שנה לפני אדמו"ר הזקן, שכתב את אחד משני הפירושים הגדולים על השו"ע – הט"ז והש"ך – שאדמו"ר הזקן אמר שכתבו אותם ברוח הקדש^{לח}. הט"ז ירד מספיק בגשמיות שהוא פשוט לקח את התפילין ויישר אותם על הראש של אדמו"ר הזקן, כדי שהמלאכים יפסיקו לצחוק עליו.

אם כן, הט"ז עשה טובה לאדמו"ר הזקן – יישר לו את התפילין. אחר כך הוא בקש תגמול. הוא בא לאדמו"ר הזקן ואמר לו – עשיתי לך טובה, תעשה לי גם טובה. מה הטובה שאתה יכול לעשות לי? יש מקרה בהלכות טריפות, בשו"ע יו"ד, שכל הפוסקים אוסרים אותו ורק אני בספרי התרתי אותו. אני דעת יחיד, וההלכה לא כמוני, אבל אתה פוסק הדור – תעשה לי טובה, תעיין בסוגיא ואולי תזכה אותי, תפסוק כמוני, בכח דהיתרא, ובכך תעשה לי טובה גדולה בעולם העליון, שיהיה עוד מישהו שמסכים אתי להתיר. אדמו"ר הזקן הסכים – הוא עיין ובאמת התיר. עכשיו, ממשיך הצמח צדק לספר, אדמו"ר הזקן נמצא גם בעולם העליון, אחרי מאה ועשרים שלו, והוא מהרהר שם – לא מספיק שאני פוסק כך. בכלל, כל הסיפור הזה מוזר – פוסקים הלכה לפי טובה? רב מבקש – עשיתי לך טובה, אז תעשה לי טובה ותפסוק

סוד "פתח רבי שמעון כו"^{לד} (שפתח את צנור החכמה, גילוי אור חדש בחכמה עילאה מחכמה סתימאה, כח המשכיל בנפש). כדי להתיר-לפתוח צריך חכם, מוחין דאבא. **חכמה** צירוף אותיות **כח-מה**, וכעת נפרש שהחכמה של החכמה הוא הכח להתיר בתורה (בחינת שם מה החדש המברר שם **בן**, היינו שמתיר את האסור-קשור שנתהוה על ידי השבירה וירידת שם **סג** לשם **בן**, המציאות המסובכת כו', וד"ל). היתר הוא תמיד ימין – בשכל חכמה היא מח ימין – ואיסור הוא שמאל, בינה. עד כאן רקע לסיפור.

לעשות טובה לט"ז

הסיפור הראשון שספרנו התרחש בסעודה שלישית של שבת והסיפור השני בליל שבת: פעם אחת^{לה} בליל שבת הצ"צ שהה בחדרו ולא יצא לתפלה. הבנים שלו – כנראה עם שאר החסידים – המתינו לו. כאשר יש רבי מחכים, שעה-שעתיים-שלוש, לא משנה. הבן ש'ניהל את הענינים', היה המהרי"ל, הבן השני של הצמח צדק ובקשו דרכו לברר מה קורה. בסוף יצא הצמח צדק והסביד שהתעכב כי היה עסוק. במה? הוא מספר סיפור שלם:

פעם אחת התפילין של אדמו"ר הזקן לא היו מונחות במקום. ידוע שאדמו"ר הזקן, הסבא, נהג להתפלל בהתפעלות עצומה (מה שקראנו "התפשטות הגשמיות"), עד שמסופר^{לו} שהיה צריך לרפד את קירות החדר כדי שלא ישבור את העצמות כאשר הוא נזרק מקיר לקיר (הוא התפלל מקירות לבו הטהור). על רבי עקיבא כתוב^{לז} שכאשר התפלל במנין היה עומד בתפלה כמו כולם, לא להיות יוצא דופן, אבל כאשר התפלל ביחידות היה מתחיל בפנה אחת ומוציאים אותו בפנה אחרת – באופן לא רצוני הוא היה עובר מצד לצד כו'. בדומה לכך, אדמו"ר

לד בזהר ברבי מקומות.

לה רשימת סיפורים ח"א עמ' 41.

לו ראה תורת מנחם חלק ל עמ' 320 הערה 22 (ובכ"ד).

לז ברכות לא, א.

כנראה בשביל ההיתר גופא צריך בטול, כמדת משה רבינו עצמו – "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". בהחלט יש כזה דבר לכוון שאני רוצה להגיע להיתר

אחר כך הוא עובר להלל, להקל-
להתיר. זה משה רבינו, סוד "לא
כן [קודם 'לא', שמאי, ואח"כ
'כן', הלל^מ] עבדי משה בכל
ביתי נאמן הוא"^מ. מוחין דאבא
הם בטול (פנימיות החכמה).
כנראה בשביל ההיתר גופא צריך
בטול, כמדת משה רבינו עצמו
– "והאיש משה ענו מאד מכל
האדם אשר על פני האדמה"^מ.
הוא לא ח"ו משוחד כאן –
הוא פוסק בסוף אליבא דאמת,
"משה אמת ותורתו אמת"^מ.
אבל בהחלט יש כזה דבר לכוון

שאני רוצה להגיע להיתר.

באיזה סוג הלכות במיוחד יש כזה דבר?
[אבילות]. גם, אבל משהו יותר חמור? [עגונות].
כן, היתר עגונות. על פני השטח אסור, אבל
הרב עושה מאמץ-על כדי להגיע להיתר.
יש המון סיפורים של הצמח צדק על היתר
עגונות. את הנושא של היתר עגונות בכלל
נמקם בספירת הדעת – הוא קשור לחכמה
אבל קובע ברכה לעצמו. בשביל להתיר עגונה
צריך כך דעת מכריע. כתוב^מ **שדעת המכריע**
היא **דעת משה** (חושבנא דדין כחושבנא דדין).
מהו היתר עגונות? להתיר עגונה כפשוטו, שהיא

מה שמאי לא הללין – יא אותיות = 517 = 11 פעמים
47, הערך הממוצע של כל אות. והוא עולה "כי טוב", כמו
שנאמר בלידת משה רבינו "ותרא אותו כי טוב הוא" (שמות
ב, ב) ופירשו חז"ל שנתמלא הבית כולו אורה. יש את ה"כי
טוב" המקורי של מעשה בראשית "ורא אלהים את האור
כי טוב" (בראשית א, ד) – "כי טוב לגנוז" (זהר ח"א מו,
א) היינו אור המאיר לעצמו, שרש שמאי לאסור. אך מה
שאצל משה רבינו ה"כי טוב" הוא שנתמלא הבית כולו אורה
היינו "אור המאיר לזולתו", שרש הלל (לשון אור, ודווקא אור
המאיר לזולתו, "יהל אור") להתיר, כח דהיתרא עדיף. עיקר
המעלה של נבואת משה רבינו, "זה הדבר אשר צוה הוי",
נאמר בהקשר להתרת נדרים על ידי "ראשי המטות", חכם
מתיר, ודוק.

מו במדבר יב, ז.

מז שם פסוק ג.

מח תנחומא קרח יא.

מט מעין גנים וישלח עמ' עב. ובכ"מ.

כמוני. נשמע מוזר קצת... כנראה
אדמו"ר הזקן עצמו לא לגמרי
שקט למעלה מהסיפור הזה, והוא
בא לנכדו הצמח צדק – שמספר
את כל הסיפור – ומבקש ממנו
בדיק אותו דבר. הוא אומר שכך
וכך היה, ובדור הזה אתה הפוסק
– פוסק הדור – אז עשה לי
טובה ותענין בסוגיא, ואולי גם לך
יצא לפסוק כמוני להתיר. אז כבר
יהיו שלשה – הט"ז, אדמו"ר
הזקן והצמח צדק. לכן הייתי
מאד עסוק, ובסוף כח דהיתרא
עדיף, וב"ה פסקתי בסוף ההיתר.

שוב, היות שהכל נקרא מוחין דאבא –
"כחא דהיתרא עדיף" – אנחנו שמים את
הסיפור באבא.

השאיפה להיתר

נחזור לענין, מישהו יכול להציע הסבר
לרעיון ש'אתה עשית לי טובה, אז אני עושה
לך טובה לפסוק כמוך'? האם דומה למשהו?
[תשובה: כתוב^מ ש'משה רבינו מתפלל שתהיה
הלכה כיהודה]. טוב. על דוד המלך כתוב "והוי'
עמו" שהלכה כמותו בכל מקום"^{מא} – "לאסוקי
שמעתתא אליבא דהלכתא"^{מב} זהו משהו מיוחד,
וגם משה מתפלל עלינו.

**כתוב ש'משה ראשי תבות משה-שמאי-
הלל'**^{מג} או מחלוקת-שמאי-הלל^{מד} – יש לו קודם
נטיה לפסוק כמו שמאי, להחמיר-לאסור, ורק

לט דברים לג, ז (וברש"י שם). סוטה ז, ב.

מ שמואל א טז, יח; יח, יד.

מא סנהדרין צג, ב; במדבר רבה יג, א.

מב ע"פ סוטה כא, א; ב"ק צב, א.

מג ראה אמרי אמת שמח"ת תרס"ז. **משה שמאי הלל** =
761, 20 בהשראה = "[אשר עשה משה] לעיני כל ישראל",
חותם כל התורה כולה.

מד מגלה עמוקות רנ"ב אופנים אופן עד. ראה לקו"מ נו, ח.
מחלוקת שמאי הלל = 1000, סוד אלף אורות שנתנו למשה
במתן תורה.

הגדולים, רבה, שאמר "כגון אנא בינוני"¹³. עכשיו אנחנו אומרים, לפי הסיפור הזה, שבין האחרונים אדמו"ר הזקן קשור לט"ז. אדמו"ר הזקן עצמו אמר¹⁴ שלבעל שם טוב יש מוחין דאביי – תלמיד של רבה. בדרך כלל לא פוסקים כאביי, גם יחיד, אלא כרבא, החבר שלו. יש ט"ז וש"ך, ובדרך כלל כשיש מחלוקת ביניהם פוסקים כמו הש"ך. סימן שהט"ז הוא יחיד, וכנראה היחיד הזה הוא מוחין דאבא. [הערה: הט"ז עצמו הוא לוי]. גבורה דעתיק, פנימיות החכמה. צדיך לחפש האם בעוד מחלוקות הוא המתיר דווקא (נגד דעת הרבים). הוא מבקש שאדה"ז יעיין בסוגיא – לא פוסקים בלי לעיין עיון עמוק¹⁵ – ויעמיק היטב עד שכולי האי ואולי יצא לו לפסוק כמוהו.

אדמו"ר הזקן מעביר את הענין הלאה לנכדו, שיחסית אליו הוא בינה, שיעיין טוב. מתי שיעיין? העיתוי כאן מענין – סיפור שקרה בתחלת שבת. שבת היא מוחין דאבא. יש כאן עליה מחול לשבת – בליל שבת – חול הוא מוחין דאמא ושבת היא מוחין דאבא. בשבת בדרך כלל לא לומדים נגלה, אבל כאן בתחלת שבת הוא אומר לו להעמיק בסוגיא בנגלה עד שתפסוק כמוני להיותה. עד כאן ה"כחא דהיתרא עדיף" ששמנו בחכמה.

[שאלה: אדמו"ר הזקן פסק כמו הט"ז כי עשה לו טובה. מדוע לומר שיש ביניהם קשר מהותי?] אם הט"ז אחרי מאה ועשרים יורד למטה ליישר לו את התפילין סימן שיש זיקה ביניהם – כמו שסבא בא לנכד, יש קשר נשמתי ביניהם. הוא כמו קרוב משפחה שלו, ואחר כך אדה"ז מבקש מהנכד שלו, הצמח צדק.

תוכל להתחתן – דעת, תיקון הדעת. אם כן, יש כזה דבר לבקש שתעיין טוב – אם אתה אוסר יכול להיות שלא עיינת עד הסוף. תעיין טוב-טוב-טוב, אולי תמצא פתח להתיר את האסור לכתחילה. כתוב¹⁶ שדבר אסור קשור בידי הקליפות, ולהתיר אותו היינו להוציא אותו – "חיל בלע ויקאנו"¹⁷, להוציא איזה ניצוץ קדוש מהקליפה, להוציא "יקר מזולל"¹⁸ ("ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה" – צדיק גוזר, להתיר, והקב"ה מקיים).

זהו לימוד חשוב ועיקרי לכל לומד תורה, שהמגמה האמתית היא להתיר. כתוב¹⁹ שהמלה תורה גופא גם רומזת ללשון היתר. כח דהיתרא הוא עצם כח התורה, לא הכח לאסור. לאסור קל – גם על פי פשט קל, אם אינך יודע אתה אוסר. כל אחד שלא יודע אוסר – ואז הוא בסדר, אך הנהגה זו היא לא התכל'ס. התכל'ס היא שתלמד יותר ותעיין יותר ותתיר – "תתיר צרורה", "אנא בכח גדולת ימינך תתיר צרורה". זהו הכח של מוחין דאבא.

קשר אדמו"ר הזקן לט"ז

הכל כאן מתחיל מהט"ז, שקודם בא ומיישר לאדמו"ר הזקן את התפילין, כדי שהמלאכים לא יצחקו עליו. בהרבה מקומות הט"ז הוא דעת יחיד. כנראה דעת יחיד היא חכמה ודעת רבים היא בינה. הלכה לא כמוהו – "יחיד ורבים הלכה כרבים"²⁰ – כמו שהלכה כתלמוד בבלי. אבל אותו יחיד בא ומבקש שאולי עוד רב יגיע להתיר שלי, בעוד דור. כאן יש שלשה רבנים בשלשה דורות.

הסברנו הרבה פעמים²¹ שיש רמז בתחלת התניא שאדמו"ר הזקן קשור לאחד האמוראים

נו ע"פ ברכות סא, ב (וראה רמ"ח אותיות אות קפז שאדמו"ר הזקן התבטא כך על עצמו).

נד תחלת סיפורים נוראים לר"י קידנר (וראה גם ספר השיחות תש"א עמ' 137).

נח עיון מעמיק מגיע עד לכח המשכיל שבנפש, חכמה סתמא, המכונה "מעמיק" בלשון אדמו"ר האמצעי בשער היחוד פ"א, כפי שמבאר שם רבי הלל מפאריטש.

נ תניא פ"ד.

נא איוב כ, טו.

נב ירמיה טו, יט.

נג דאה עץ פרי מאמר "עירוב תבשילין" פ"ט.

נד ברכות לז, א וברובי מקומות.

נה וראה באריכות שיעורי ר"ח אייר, י"ב ו"ט סיון תש"ע.

חשניות לנשחה

נאמר עוד שני דברים קצרים ששייכים לספירת הבינה:
הצמח צדק אמר^{טד} שטוב שכל אחד ילמד וידע משניות בעל פה. אנחנו יודעים שגם הרבי הקודם הרבה לדבר בענין. יש כמה מקומות ב"היום יום"^{טח}

שהרבי מביא את הרבי הקודם – כמה חשוב ללמוד משניות. ידוע שכבר אדמו"ר הזקן אמר לחסידים שצריך ללמוד משניות בעל פה. אנחנו בפרשת האזינו. המגיד אמר שכל אחד ידע האזינו בעל פה. הבעש"ט אמר שכל יהודי צריך לדעת תהלים בעל פה^{טו}. הבעש"ט הוא תהלים, המגיד האזינו ואדמו"ר הזקן כבר משניות. כאן חידוש הצ"צ שגם נימק:

הוא אמר שחשוב שלכל אחד תהיינה משניות שיודע בעל פה, כי אחרי מאה ועשרים – כשהנשמה יוצאת מהגוף – בין הפטירה לקבורה, שלוקח כמה שעות, ולפעמים אפילו יום או יממה, הנשמה לא יודעת מה לעשות, מבולבלת קצת. אם למדת משניות בעל פה – הנשמה תחזור על המשניות בעל פה דווקא בזמן הזה, ומאד חשוב לתיקון הנשמה. כאשר הצמח צדק עצמו הסתלק, בנו הממשיך, הרבי מהר"ש, אמר לחסידים – ודאי לא סתם אמר כי שמע זאת פעם מאבא, אלא שמע זאת עכשיו – שעכשיו אבא חוזר משניות. כשאבא שלו הסתלק, עוד לפני הקבורה, הוא אמר שעכשיו אבא לומד משניות.

משנה אותיות **נשמה**, וכתוב "נשמת שדי תבינים"^{טז} – נשמה בקבלה היא ספירת הבינה. מהי ההסתלקות ומהי הקבורה? יש בעצם שלשה שלבים: הסתלקות – דברנו על התפשטות הגשמיות, ומיתה היא התפשטות הגשמיות,

אין פסח בלי קניידלאך – אתה יהודי?! אם אתה יהודי אתה אוכל קניידלאך בפסח! לומר שזה אסור? אוי ואבוי!

בינה: שמחה ועולם הנשמות התחרט שקלקל שמחת יו"ט

בבינה, הסיפור הבא, הוא גם סיפור של תורה – קשור לתורה וקשור לשמחה, שמחת יום טוב. בקבלה שמחה בכלל ושמחת יום טוב בפרט היא אמא, בינה, "אם הבנים שמחה"^{טז}. הסיפור קשור גם לתשובה – חרטה ותשובה – ולפי הזהר בכל מקום בינה היא תשובה, כמו שהפסוק אומר "ולבבו יבין ושב ורפא לו"^{טז}.

מה הסיפור? גם ווארט^{טז}: הצמח צדק פרסם את דעת אדמו"ר הזקן שיש לאסור שרויה בפסח. אחד כך התבטא שהוא מתחרט ומצטער שפרסם תשובה זאת. ה'עולם' מתירים שרויה – להשרות מצה שמורה במים ולעשות קניידלאך. אין פסח בלי קניידלאך – אתה יהודי?! אם אתה יהודי אתה אוכל קניידלאך בפסח! לומר שזה אסור? אוי ואבוי! הצמח צדק אמר שאני מתחרט ומצטער על כך שפרסמתי את דעתו של סבא – כאן זו דווקא דעתו לאסור (אמרנו שהיתר בחכמה ואיסור בבינה). למה כל כך מצטער? כי כך מנעתי מהרבה הרבה יהודים שמחת יום טוב. עם הקניידלאך שמחים בפסח.

שוב, מדובר בשמחת יום טוב עם הגוף. כתוב^{טז} שההבדל בין חכמה לבינה הוא בין "חיוהי" ל"גרמוהי"^{טז}, בין נשמה לגוף. כל הווארט הזה קשור למוחין דאמא. גם הצער והחרטה – הצמח צדק עצמו עושה כאן תשובה – וגם האיסור של דבר שהעולם נוהג דווקא להתיר, ובעיקר ענין השמחה, שמחת יום טוב שהיא גדולה מאד.

נט תהלים קיג, ט.
ס ישעיהו ו, י.

סא רשימת סיפורים ח"א עמ' 41.

סב ראה ע"ח ש"מ"ב (דרושי אבי"ע) פ"ה; לקו"ת שה"ש לט, ג; סה"מ תש"ח עמ' 161.

סג ע"פ הקדמת תקו"ז ג, ב.

טד רשימת סיפורים ח"א עמ' 51.

טה כ"א כסלו; ג' ניסן; ד' ניסן; ה' שבט; ז' טבת; י"א טבת.

טו שיחת כ"ז סיון תש"ד סעף ו.

טז אויב לב, ח.

יתעלה. כל מדרגה תתעלה למדרגה שמעליה. יש הרבה ווארטים כאלה, כמו ברמ"ח אותיות^{בב} שהגויים יהיו מתנגדים, המתנגדים יהיו חסידים, החסידים יהיו רבי והרבי יוכלל בעצמות אין סוף – כל אחד יתעלה ויתכלל בדרגה שמעליו. כאן^{גג} יש ווארט מיוחד של הצמח צדק שמזכיר צדיק מסוים בשמו: הוא אמר פעם בהתוועדות שבימות המשיח כל היהודים יהיו כמו רבי זאב וואלף מז'יטומיר – פתאום הוא מזכיר צדיק אחד שחב"דניק אולי לא כל כך מכיר. כולנו, היהודים, נגיע למדרגה של רבי זאב וואלף מז'יטומיר, בעל אור המאיר^{גד}. הוא אמר עד כאן. אחר כך שאלו אותו החסידים שהיו באותה התוועדות – ורבי זאב וואלף, לאן הוא יגיע? הוא אמר שהוא יגיע לדרגת בעל שם טוב. שאלו הלאה – והבעל שם טוב? הוא אמר שאי אפשר לתאר לאן יגיע הבעל שם טוב – מעל ההשגה שלנו. כמו בווארט הקודם, הוא יתעלה להכלל באור אין סוף שלפני הצמצום.

אם כן, כל אחד צריך להתכונן להיות כמו רבי זאב וואלף מז'יטומיר – אנחנו מאמינים בביאת המשיח כל רגע, אז כל רגע צריך להיות מוכן ומזומן לעליה זו, עליה מהותית ביותר. מי הוא היה בכלל? הוא מגדולי תלמידי המגיד. כלומר, הוא חבר של אדמו"ר הזקן. צדיק גדול, א גוטער איד – צדיק נוסח פולין, דרך כל הצדיקים חוץ מחב"ד, והוא כנראה האב-טיפוס של א גוטער איד, של יהודי טוב. מיהו יהודי טוב? מי שפועל ישועות בקרב הארץ – מי שדבוק בה' וממשיך ברכה, כמו שמתואר הצדיק בספר נועם אלימלך, ספר של צדיקים. לא יודעים כל כך הרבה על הצדיק הזה, אבל לפי הווארט הזה הוא מאד חשוב, אם דווקא הוא התקוה הטובה של כל אחד מאתנו להגיע למדרגה שלו

יציאת הנשמה מהגוף – אחריה קבורה ובסוף רקבון^{חח}. הרקבון הוא כמו גרעין שגורקב לצורך צמיחה – הכנה לתחית המתים, ל"הקיצו ורננו שוכני עפר וארץ רפאים תפיל"^{טט}, הארץ תפיל-תוציא את הרפאים-המתים. לשם כך צריך להרקב.

מה הם שלשת השלבים? ההסתלקות מהגוף היא בינה. הקיום בגוף הוא פרצוף ז"א, נשמה בגוף. בהסתלקות, עוד לפני הקבורה, אתה בספירת הבינה. הקבורה היא כבר בחינה של אין, של בטול, חכמה. הרקבון, שהוא אין אמתי – שהגוף מתאיין – הוא כתר. בקבר הגוף נח. בהסתלקות יש ריחוף – הנשמה מרחפת על הגוף – ובקבר יש כבר מנוחה. בדיוק מה שכתוב בתניא^י שיש בחינה של "ילכו מחיל אל חיל"^י בבניה, אבל בסוף יש מנוחה. בכתר יש אין האמתי, שמשם יצמח יש חדש, תחית המתים – באה מהכתר, מהדרל"א. הכל נועד להסביר שהזמן הזה, מיד אחרי ההסתלקות, הוא בחינת בינה. באותו זמן הכי טוב לומר משניות – ולהכין זאת כבר בעולם הזה – כי **משנה** אותיות **נשמה**, ונשמה היא בינה, "נשמת שדי תבינם". זהו עוד ווארט שאפשר לשים בפרצוף בספירת הבינה – הטעם ללימוד משניות בעל פה – משהו אחר לגמרי.

כולם יהיו כמו רבי זאב וואלף מז'יטומיר

עוד משהו אחר לגמרי ששייך לבינה: עכשיו דברנו על עליה, עלית העולמות, "ילכו מחיל אל חיל". כל העלאה היא מצד הבינה. כתוב שלעתיד לבוא כאשר יבוא מלך המשיח, הכל

סח רקב צירוף קבר. הרקבון נעשה בקבר אך יש כאן שתי בחינות, קודם תיקון הקבורה עצמה, שינוח המת על משכבו, ואח"כ הרקבון, ובסוד י וקוצו של י. ובסוד הצירוף, **רקב** כנגד **יוה** המאיר בנצח, חיים נצחיים, ו**קבר** כנגד **והי** המאיר ביסוד, וצדיק יסוד עולם" (משלי י, כה), "לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי בם" (תהלים טז, ג), וד"ל. סט ישעיה כו, יט. ע אגה"ק יז. עא תהלים פד, ח.

עב ראה רמ"ח אותיות אות קיג, ובאריכות בספר לב לדעת מאמר "צדיק יסוד עולם" פ"ב. עג רשימת סיפורים ח"א עמ' 44. עד "אור המאיר" בגימטריא תבונה, סוד "ואיש תבונה ידלנה" כנ"ל. רבי זאב וואלף = משה שזכה לבינהיתבונה.

צריך באמת שכל אחד יתכונן להיות א גוטער איד

הזקן בתניא העיקר הוא המנוחה. אם כן, אמרנו שלשה גוונים שונים של בינה: הראשון – חבל שפרסמתי את דעתו של אדמו"ר הזקן לא לאכול שרויה בפסח; השני – ללמוד משניות בעל פה, סגולה לבין ההסתלקות לבין הקבורה; השלישי – הווארט שכל יהודי יהיה כמו רבי זאב וואלף מ'זיטומיר, יהיה אדמו"ר, א גוטער איד. צריך באמת שכל אחד יתכונן להיות א גוטער איד.

דעת: רוח הקדש בהיתר עגונות היתר עגונות בבעל חי או מת

כבר אמרנו שבדעת נמקם נושא גדול לו הקדיש הצמח צדק הרבה מחייו, הרבה מלימוד התורה שלו – היתר עגונות. נספר שני סיפורים, שני מקרים.

בדרך כלל היתר עגונות הוא כשלא יודעים אם הבעל מת או חי, כמו שאחד טבע במים שאין להם סוף, בים, ואין גופה – זהו בדרך כלל מקרה שהאשה עגונה ואין מה לעשות. הרבה פעמים סיפורים של עגונות הם תוצאה של מלחמות. אפילו כאן בארץ, כשיש מלחמה וחיל נעדר – מה קורה עם אשתו? היא עגונה. הלכות מאד קשות ועמוקות איך להתיר עגונות.

יש עוד גוון של היתר עגונה – לא שהבעל נפטר ואי אפשר להוכיח זאת, אלא שהבעל ברח, תפס רגלים וברח מאשתו ונעלם והיא נשארת עגונה. יכול להיות כל החיים – הבעל ברח, איננו. כאן ההיתר שלה דורש מופת, למצוא אותה, וגם להכריח אותה לתת גט. אם הוא לא רוצה לחזור לאשתו – לפחות שיתיר אותה, שיתן גט. קודם צריך למצוא אותה.

בעצם, גם הסוג הראשון של היתר עגונות הוא למצוא את הבעל – צריך למצוא אותה בין החיים או בין המתים. למצוא מישהו – או שהוא מת או שהוא חי אבל נעלם – זהו כח של דעת, לדעת איפה הוא. קודם צריך לדעת איפה הוא. אחר כך, אם צריך כפיה – לכוף אותה

בביאת המשית. איזה דבר דומה אמר הרבי? הרבי אמר^ע שכאשר יבוא מלך המשיח, תיכף ומיד, כל יהודי יהיה אדמו"ר. שיהיו הרבה

אדמו"רי חב"ד קצת קשה לתאר – אין בחב"ד הרבה אדמו"רים באותו זמן – אבל אם כל אחד יהיה אדמו"ר זהו כנראה אותו ווארט שכל אחד יהיה רבי זאב וואלף מ'זיטומיר. מחמאה גדולה, אומר שהוא א גוטער איד באמת. מתארים אותו כמאד מתלהב בתפלתו, דומה לרבי לוי יצחק מבארדיטשוב, ומצד שני מאד ענו – היה בטל. יש סיפור ארוך, שלא נספר כעת, על בטולו בפני הסבא משפולי – בפני החברים שלו הוא היה ענו מאד, והיה מתלהב מאד, והיה א גוטער איד באמת, המשיך שפע רב לעם ישראל.

לגבי הספר שלו יש הרבה פולמוס בין גדולי החסידות. לא הוא כתב את הספר בעצמו, אלא אחד מגדולי תלמידיו, והוא מקובל כאחד מספרי היסוד של החסידות הכללית. אבל הרבי מקאמארנא מביא^ט שהוא קבל מסורת שכאשר התלמיד שכתב את הספר – שהיה שוחט שלו – בא והראה לרבי את כתב היד, 'זה ספר שלך', הרבי הסתכל בספר ואמר לו שאפילו בדבר אחד בספר לא כוונת לדעתי... זהו ספר מענין, כדאי להסתכל בו.

בכל אופן, כל הענין שכל אחד יתפשט ממדרגתו ויגיע למדרגה שמעליו – אפילו שבאין ערוך יותר ממנו – היינו אמא עילאה בקבלה. התופעה של "ילכו מחיל אל חיל" היא באמא. ההגעה למנוחה היא באבא, אבל ההתעלות מחיל אל חיל היא לא סתם אמא אלא אמא עילאה. יש שרש לאמא עילאה למעלה מאבא. לכן אצל אדמו"ר האמצעי^{טו}, "רחבות הנהר"^{טז}, העיקר הוא ההליכה מחיל אל חיל. אצל אדמו"ר

עה שיחת הו"ר תשנ"ב.

עו נתיב מצותיך (קאמרנא) נתיב התורה שביל א פל"ב. עד אמרי בינה שער ק"ש עד, א.

עה ראה שיחת י' כסלו תשמ"ח שיחה א' (תורת מנחם תשמ"ח ח"א עמ' 570).

היא יודעת לנדנד, עוד ועוד ועוד, עד שבסוף היא פועלת – בסדר, בסוף בעל כרחו הוא נוסע לצמח צדק. הרבי אומר לו – אתה יודע מה? שמעתי מישהו קורא עיתון, ושם היתה מודעה שבעיר קייב מחפשים רוקח. אני יודע שזהו המקצוע שלך – אולי כדאי לך להתעניין. הוא ענה בלי קשר בכלל למה שבא לשאול – הוא בא לשאול על החתן והבת. ולגבי הבת, ממשיך הרבי – ה' יעזור. הוא חוזר הביתה בנימכות רוח ושברון לב גמור ואומר לאשתו – תראי, שלחת אותי לרבי, והוא לא יכול לעשות שום דבר, הוא רק אמר לי משהו מתוך העיתון.

היא רק שומעת ואומרת שאם אמר לך ככה – ודאי משם תצמח הישועה, חייבים לפעול כך. עוד פעם היא פעלה, "הכל מן האשה"^{פא} – העיקר שתהיה לכל אחד אשה חסידית, עם הרבה אמונת צדיקים – ובעל כרחו הוא נוסע לקייב. המודעה בעיתון היתה לפני זמן, ובדרך הטבע המשרה כבר לא פנויה, אבל למזלו – הוא מתעניין ומוצא שעדיין מחפשים רוקח. הוא בא לשם ומאד מוצא חן בעיני בעל הבית – גוי כמובן – שמיד נותן לו את המשרה, במשכורת גבוהה. לשם כך הוא צריך לשהות במקום. הוא היה שם, הרויח יפה, ומדי פעם נסע הביתה.

הגיע חג הפסח, הוא נסע לכל החג, ובאמצע החג הוא מקבל טלגרמה מבעל הבית שלו שיבוא מהר – צריך אותך מהר בבית המרקחת. הוא נבהל, מה פירוש מהר לבוא? הוא מתייעץ עם אשתו – אולי צריך לברוח. היא אמרה לו – הוא טוב, הוא אוהב אותך, ואם אמר לך לבוא תסע. הוא שוב מקשיב לאשתו ומכין צידה לדרך – מצוות וסוכה. בשביל להסתדר שם מספיק לו מצה של פסח וסוכר של פסח – זה מה שצריך לאכול (מכך אפשר להבין איך חיו היהודים בפסח). הוא נוסע לקייב, הגיע והאדון מאד שמח לקראתו, ואמר שעוד כמה ימים יש לי יום הולדת. אני מתכנן השנה

לתת גט, אם הוא חי ומסרב גט, ברח מאשתו – זו הגבורה של הדעת. צריך גם למצוא אותו, וגם להכריח אותו – במקרה שהוא חי – לתת גט, אם הוא לא רוצה לחזור. זה רק שנבין מה בדיוק הדעת כאן בסיפור. דעת היא רוח הקדש (כפי שרש"י כותב על בצלאל^{טו}). סיפורי היתר עגונות, אצל צדיקים, הם ביטוי עיקרי לרוח הקדש שלהם.

שני הסיפורים שנספר – סיפורים מאד חמודים – הם מהסוג השני, שהבעל ברח ולא יודעים איפה הוא:

ה'כומר' מקייב

הסיפור הראשון^{פב} שלצמח צדק היה קרוב משפחה, אבל היה מתנגד. כמו הרבה פעמים, הבעל הוא מתנגד ולאשתו יש אמונת צדיקים חזקה, היא חסידה. תוך כדי הסיפור הזה מוזכר שמסורת אצל אדמו"רי חב"ד – רבותינו נשיאנו – לקרב ביותר קרובי משפחה, לא משנה אם הקרוב חסיד שלי או מתנגד אלי. עצם המושג קרובי משפחה גם שייך לדעת – קשר, ידיעה, הרגשת הזדהות ואחדות עם קרובים.

שוב, יש קרוב משפחה שהוא מתנגד חזק לצמח צדק, אבל הוא קרוב שלו, בן דוד שלו. אשתו מאמינה בצדקות הצמח צדק. מה קרה? החתן ברח, נעלם, לא יודעים איפה הוא כמה שנים טובות – הבת שלהם יושבת עגונה והחתן איננו. האשה מפצירה בבעלה – יש פה רבי, בן דוד שלך, לך ותתייעץ אתו, אולי ממנו תצמח הישועה. 'לא, בשום פנים ואופן, הרבי לא יכול להועיל לנו כלום!'. אבל אשה היא עקשנית,

דעת היא רוח
הקדש. סיפורי
היתר עגונות,
אצל צדיקים, הם
ביטוי עיקרי לרוח
הקדש שלהם

עט רש"י על שמות לא, ג.

פ רשימת סיפורים ח"א עמ' 42.

פא בראשית רבה יז, יב.

הצמח צדק אומר שמיד תתארגני ותסעי למוסקבה, ובדרך אל תשתי מים, רק בירה – זו דוגמה של דעת...

בסיפור הזה האשה עצמה, העגונה, באה לצמח צדק ובוכה – הבעל נעלם, ברח, כבר כמה שנים. מה לעשות? הצמח צדק אומר שמיד תתארגני ותסעי למוסקבה, ובדרך אל תשתי מים, רק בירה – זו דוגמה של דעת...

כמובן, עושים מה שהרבי אומר – היא לקחה אתה הרבה בירה, שיהיה לה מה לשתות. בכל אופן, מתחנה לתחנה ומשתיה לשתיה לקח זמן, ונגמרה לה כל הבירה. זו דרך עם הרבה תחנות. היא שאלה מישהו איפה אפשר להשיג בירה, והוא אמר לה שלא רחוק מכאן יש בית חרושת לבירה – 'לכי לשם, אפשר לקנות שם הרבה בירה'. היא יצאה ממסלול המסע שלה והלכה לבית החרושת, וכאשר נכנסה היא פתאום רואה שהפועל הראשי שם הוא בעלה. ככה, בעימות ישירה, היא מצאה ופעלה עליו שיתן לה גט. זו רוח הקדש של בירה. כנראה שזו סגולה למצוא את הבעל שברח – רק לשתות בירה. אלה שני סיפורים יפים של היתר עגונות, נושא גדול ורציני – עבורו נדרשת הלמדנות הכי מעמיקה בתורה – שקשור בעצם לספירת דעת.

חסד: "יש מתפעל" "יש מי שאוהב"

בחסד נמקם ווארט שכבר הזכרנו באחד השיעורים הקודמים³⁹. קודם נאמר את הווארט עצמו, ואחר כך את הרקע לאמירתו:
כתוב בתניא ביטוי – "יש מתפעל ויש מתפעל"⁴⁰, יש מתפעל מכך ויש מתפעל מכך. כשהצמח צדק למד ולימד זאת – כמו שנספר תיכף – הוא הסביר⁴¹ שמעצם ההתפעלות שאדם מתפעל אפשר להיות 'יש', שההתפעלות

לעשות מסיבה מלכותית, להזמין את כל האנשים הכי חשובים, כל הכמרים הכי חשובים, כל הפריצים וכו'. אין לי מישהו שיארגן לי את כל הסעודה, ואני סומך עליך יותר מכולם – אתה מסוגל. זהו לא המקצוע שלך,

אתה רוקח – אבל אני מכיר אותך, סומך עליך, תעשה לי טובה תקח את הפרוייקט על עצמך. עכשיו צריך לעשות זאת. הוא מבקש והיהודי נענה לו. הוא מארגן לו את כל הסעודה הגדולה. באים כל האנשים החשובים, מגיעים אחד-אחד לסעודה, והוא מושיב כל אחד במקום הראוי לו. פתאום מגיע מישהו שמציג את עצמו ככומר – היהודי מסתכל עליו ומתרגש מאד, הוא רואה שהכומר הזה הוא לא אחר מאשר החתן שלו! הוא ממש מזדעזע. האדון רואה שפתאום קרה משהו לעובד הנאמן שלו, שנעשה חיוור. הוא מיד נגש אליו ושואל – 'קרה לך משהו?'. הוא מספר לתומו – יש לי בת, הבעל ברח לה, ואני רואה שהכומר הזה הוא החתן שלי. האדון אומר – אל תדאג, אני אסדר את העניין. נסיים בטוב את הסעודה, וכשכולם ילכו אני אסדר זאת. כולם הלכו ובסוף, לפני שאותו כומר יוצא מהבית, הוא קורא לו ושואל דוגרי 'אתה יהודי? יש לך אשה?'. הוא מכחיש, 'מה פתאום?!'. האדון מוציא אקדח מהכיס, קורא לעובד שלו ושואל – 'מכיר אותך?'. הוא אומר – 'כן, הוא החתן שלי'. הכומר עדיין מכחיש, והאדון מאיים עליו באקדח – או שתודה עכשיו, תכתוב גט לאשה, או שאחת דתך. אז הכומר הודה, ומיד קראו לרב בקייב לכתוב גט על המקום, ושולם על ישראל. למה אחד בורח מהבית? אם הבעל בורח, וגם הופך לכומר, כנראה לא היה שם יותר מדי שלום בית...

לשתות רק בירה!

נספר עוד סיפור חמוד של היתר עגונות³⁹:

פג שיעור כ"ז אלול - פורסם ב"נפלאות" האדיניו"כ תשפ"א.
פד תניא פ"ג.
פה רשימת סיפורים ח"א עמ' 48 (וראה לשמע אזן מדור הצ"צ אות כז).

פב רשימת סיפורים ח"א עמ' 44.

ידע שחייבים למלא אותה, אולי כדי לבטל את הגזרה הכללית. הוא בקש מאחד מנכדיו שהוא יהיה הקרבן. אולי הוא בקש מאחד הבנים או החתנים שינדבו את הילד הזה, אבל לפי נוסח הסיפור הוא בקש מהילד עצמו – ר' מרדכי בן הרב"ש – שיסכים ללכת ללמוד בבית ספר. תמורת הסכמתו הוא הבטיח לו שהוא, הרבי עצמו, ילמד עמו כל יום שיעור תניא – כנראה זו הבטחה לנכד שכך ישמור עליו בקדושה. הנכד הסכים.

אפשר ללמוד מהסיפור הרבה דברים. רואים שכדי ללמוד מהרבי כל יום שיעור תניא כדאי אפילו להכנס לבית ספר וללמוד מקצועות חול. על הרקע הזה מסופר שכאשר הגיעו לפרק נ בתניא, בשיעור היומי, אמר לו את הווארט על "יש מתפעל ויש מתפעל" – שמתוך התפעלות אלקית, בעיקר של אהבת ה', אפשר להגיע לישות, 'יש מי שאוהב'. כנראה הולך יחד – כנראה מי שלומד חולין בבית ספר רגיל, חילוני (לשון חולין), עלול עוד יותר עלול להגיע לישות גם כאשר הוא לומד תורה. זהו בדיוק הרצון של ה'משכילים' – שהאווירה של החולין תשפיע גם על הקדש, תוריד אותו מקדושתו ותכליל אותו בתוך המקיף של החולין. זהו רצון שתלמד כמו שלומדים תורה באוניברסיטה, בגסות, שתכניס בקדש ישות (כמגמת היונים "להשכיחם תורתך"^פ, שילמדו תורה אבל בלי התודעה שהיא "תורתך"^פ) – שלא תלמד תורה בבטול אלא בישות, וממילא גם כל ההתפעלות שלך תהיה עם ישות, עם אגו. אז הם ישיגו את מטרתם בכל – גם החולין וגם התורה, הכל יהיה בגדר חולין. לא אכפת להם תורה, בעיקר אכפת להם הישות. לכן – כך אפשר להסביר – הוא אמר פירוש זה דווקא לאותו נכד בשיעור התניא שהבטיח לו.

שוב, מאיפה מתחילה הישות של המדות?

תעשה אותך יש, בעל ישות, גאווה. יש שני סוגי התפעלות עיקריים – אהבה ויראה. על כל אחד מהם כתוב^פ 'יש' – 'יש מי שאוהב' ו'יש מי שירא'. אפשר לאהוב את ה', ומתוך אהבה לקבל ישות, ניפוח אגו. כמובן, זהו לא פשט המלים בתניא, "יש מתפעל ויש מתפעל", אבל כך הוא דרש. עיקר ההתפעלות הוא אהבה ו'יש מי ש...' כתוב בעיקר על אהבה^פ – 'יש מי שאוהב'. כלומר, מתוך אהבה יש ניפוח הישות. לכן אנחנו שמים זאת בחדס – חדס הוא אהבה. זו הישות של האהבה, של התפעלות החדס.

מהות לימודי החול – ישות

כדי להבין עוד יותר טוב, צריך להבין את

רקע הסיפור – מתי הצמח־צדק אמר את הווארט. משהו מאד מענין: הממשלה הכריזה־חוקקה שחייבים ללמוד בבית ספר עממי־ממלכתי שיש בו לימודי חול – שכולם צריכים לדעת

רוסית ושאר מקצועות החול. כמובן, היהודים החרדים לדבר ה' התנגדו להשכלה הזו. מי שהכי התנגד הוא הצמח־צדק עצמו – הוא נסע לפטרבורג ונאסר (כמה וכמה פעמים). יש בענין סיפורים שלמים^פ.

בכל אופן, באיזה שלב הממשלה פנתה ישירות אליו ואמרה שדורשים ממנו שלפחות אחד הנכדים שלו יכנס לבית ספר שלומדים בו חולין (שלא על טהרת הקדש...). אולי היה אפשר ללכת על מסירות נפש, "יהרג ואל יעבור", אבל מאד מענין שהצמח צדק – עם כל מלחמתו נגד ההשכלה – קבל את הפניה הזו. כנראה

אפשר לאהוב את ה', ומתוך אהבה לקבל ישות, ניפוח אגו

פ ו ראה ביאורי הזהר (אדמו"ר האמצעי) אמור, ובכ"ד.

פז ראה תו"א קכג, א (ובכ"ד).

פח ראה באורך קונטרס "אדמו"ר הצמח צדק ותנועת ההשכלה".

פס נוסח "ועל הנסים" לפורים.

צ לקו"ש חכ"ה שיחה לחנוכה סעיף ד.

מי שלומד חולין בבית ספר רגיל, חילוני (לשון חולין), עלול עוד יותר עלול להגיע לישות גם כאשר הוא לומד תורה

סיבות. הוא רוצה להביא אותך למדות של קדושה דווקא – ויש 'סיבות' במציאות שגורמות לכך. הרעם הוא סיבה מן השמים להביא את האדם ליראה, כדרשה המפורשת הזו בגמרא על הפסוק "והאלהים עשה שיראו מלפניו"^{צא}. הצדיק מעלה

את המדות – היראה שלו היא לא פחד גשמי. אבל דווקא הרעם הוא סבה – סבה היא גם אמא^{צב}, "מי יתבונן" – להגיע לפחד הפנימי מהאין סוף, יראה עילאה, שהיא גבורה. כל אחד ואחד, אפילו צדיק, מרגיש שיש לו עדיין רושם של עקמומית שבלב, שצריכים ליישר – ומיישרים על ידי פחד הרעמים. עד כאן גבורה, ווארט של גבורה.

תפארת: יב ילדים

נמשיך לספירת התפארת – מדתו של יעקב אבינו. חסד הוא אברהם אבינו, גבורה-פחד היא יצחק, "פחד יצחק", ותפארת היא יעקב אבינו. שלשת הרביים הראשונים של חב"ד הם גם 'סדר' של שלשת האבות. גם הבעש"ט, הרב המגיד ואדה"ז הם אברהם, יצחק ויעקב – אבות החסידות בכלל – אבל רק בתוך חב"ד שלשת הראשונים הם אברהם, יצחק ויעקב של חסידות חב"ד.

כאן יש ווארט מפורש שהרבי הצמח צדק מזדהה עם יעקב אבינו. הוא אומר^{צא} – התפללתי שיוולדו לי יב בנים, יב שבטים, כמו יעקב אבינו. סימן שהוא בחינת יעקב אבינו. אבל מה? שכחתי להתפלל לה' שיוזכו לאריכות ימים. כנראה שהיו כמה ילדים שנפטרו צעירים – פעם הרבה היו נפטרים צעירים. אנו יודעים שהיו לו שבעה בנים ועוד שתי בנות. אם כך אמר סימן

מהחסד, דווקא מהאהבה, מהמדה הראשונה. לכן שמנו את הווארט הזה בחסד.

גבורה: הפחד מרעמים נעבור לגבורה:

גבורה היא פחד – "פחד יצחק"^{צא}. כתוב^{צב} שבסוף ימיו של

הצמח צדק הוא נורא פחד מרעמים, עד כדי כך שכאשר היו רעמים הוא התחבא והתכסה תחת הכרים והשמיכות. ברוסיה לא חסרים ברקים ורעמים, יש הרבה – יותר מכאן.

פלאי פלאים, רבי, צדיק, גדול הדור, פוסק הדור, פוחד כמו ילד קטן, כמו תינוק שפוחד מרעמים, ומתכסה תחת השמיכות?! יש הרבה סיפורי פחד של צדיקים שהתחבאו תחת המטה – פחד אלקים, כמו רבי לוי יצחק ועוד צדיקים, שאמרו ברכה ופתאום הגיעו לאיזו יראה עילאה של ה' ומחמת פחד אלקים התחבאו. כאן הפחד הוא מרעמים.

מה צריך לומר? ודאי שלא היה אצל הצמח צדק פחד גשמי, אלא "פחד יצחק", פחד אלקי, שבא לידי ביטוי בפחד מרעמים. איפה כתוב דבר כזה בתורה? יש פסוק מפורש "ורעם גבורתיו מי יתבונן"^{צא}. בחז"ל כתוב^{צב} שה' ברא רעמים כדי ליישר את העקמומית שבלב. קודם דברנו על ישות שבלב, הכל מתחיל מגאווה, ועל רעם כתוב שנברא לפשט את העקמומית שבלב, שהיא ישות. הפסוק אומר "אני בינה לי גבורה"^{צא} וכאן הפסוק מחבר – "רעם גבורתיו מי יתבונן" ("מי" היא גם שאלת הבינה בקבלה^{צא}) – הוא פוחד וכנראה תוך כדי הפחד גם מתבונן.

מה לומדים מהסיפור הזה בכלל? ה' ברא

צא בראשית לא, מב.

צב רשימת סיפורים ח"א עמ' 51.

צג איוב כו, יד.

צד ברכות נט, א.

צה משלי ח, יד.

צו ע"פ זרר ח"א א, ב.

צז קהלת ג, יד.

צח ראה דרך מצותיך קיב, ב ובלב לדעת ביאור ה' ל"פרק בעבודת ה'".

צט רשימת סיפורים ח"א עמ' 47.

חשבינן חד"ק^ח. הבן המיוחד של הצמח-צדק הוא הממשיך שלו, המוֹז'יניק שלו, בנו הצעיר (כמו שיוסף הוא בן צעיר, חוץ מבנימין). קוראים לו שמואל ולפי הקבלה שמואל הוא בנצח.

מה הסיפור^ט? אשתו של הצמח צדק נקראה הרבנית חיה מושקא (כמו אשתו של הרבי, שנקרא מנחם מענדל על שם הצמח צדק). פעם אחת בליל טבילה, כאשר הרבנית חיה מושקא חזרה מהמקוה, היא הרגישה שמישהו עוקב אחריה ונתקפה פחד אימים. היא הגיעה הביתה מזועזעת כולה, וכשהצמח צדק ראה את הפחד ושאל אותה מה קרה היא אמרה שמישהו הלך אחריה מבית הטבילה עד הבית. הצמח צדק הרגיע אותה – אל תדאגי, זה היה שמואל הנביא. זה היה ליל הטבילה שממנו נולד הרבי המהר"ש.

שוב, זהו סיפור של הצמח צדק עם שמואל הנביא והרבי מהר"ש, שלפי הקבלה שייך לספירת הנצח.

הוד: גם אני יהודי

הוד הוא גם לשון ידוי ותשובה וגם לשון יהודי. בבניה (שמתפשטת עד הוד"ק^י) הזכרנו יהודים סתם, כולל יהודים פשוטים, שלעתיד לבוא כל אחד יהיה כמו רבי זאב וואלף מז'יטומיר. כעת הסיפור^{יא} הוא שפעם בפסח מצאו בבית הצמח צדק מונחת על ארון חתיכת טארט, עוגה של חמץ גמור. כולם נבהלו – הרבנית, כל החסידים שהיו שם – היתכן שבבית הרבי ימצא חמץ גמור (הרי יש מצות "בל ימצא"^{יב}), חמץ גלוי, באמצע חג הפסח?! כמובן, יש הלכות מה צריך לעשות במקרה כזה, צריך לבער מיד. כשנודע לצמח צדק, וראה שכולם בהתפעלות

שכן היו לו יב, אבל לא כולם החזיקו מעמד. הוא התפלל לה' שיהיו לו יב שבטים – יב גבולי אלכסון. כמו שיש וקצוות, צדדי הקוביא, יש בקוביא יב גבולי אלכסון של הו"ק. אם יש לך קוביא, יש יב קוים שמחברים את הו"ק – זהו אחד הפירושים ל-יב גבולי אלכסון. בכל אופן, כאן זהו ווארט מפורש שמקביל את כ"ק אדמו"ר הצמח צדק ליעקב אבינו. מהי מדת יעקב? אמת – "תתן אמת ליעקב"^{יג}. זו הבחינה של הצמח צדק, "אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף"^{יד}. אם אמרנו שיחסית לסבא שלו הצמח צדק הוא מוחין דאמא, זו תופעה של "בינה לבא"^{טו} – הבינה מתגלה-מתפשטת עד הלב, שהוא תפארת, יעקב אבינו.

היתכן שבבית

הרבי ימצא חמץ גמור, חמץ גלוי, באמצע חג הפסח?!

נצח: הרבי מהר"ש ושמואל הנביא הנשמה הכללית של עם ישראל שכנגד הנצח היא שמואל הנביא – הוא תיקן את הנצח^{טז},

ושקול כנגד משה ואהרן^{יז} (שבמדות הלב הם כנגד נצח והוד, כאשר העיקר, משה, הוא בחינת נצח^{יח}). הוא אמר את הפסוק "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם"^{יט}.

הבן הממשיך של הרבי הצמח צדק הוא הרבי מהר"ש (השביעי מבין בניו – "כל השביעין חביבין"^כ). גם משה הוא השביעי לאברהם, וכן אהרן). תפארת אצלו היא הכללות, התפלה שיהיו לו כל יב הבנים, אבל כמו שהבן המיוחד אצל יעקב הוא יוסף, עליו כתוב "גופא ובריתא

ק מיכה ז, כ.

קא תהלים פה, יב.

קב הקדמת תקו"ז ז, א ("פתח אליהו").

קג שער הפסוקים תחלת שמואל-א.

קד ברכות לא, ב; רש"י על במדבר טו, ז.

קה זהר ח"א כא, ב; ח"ג רמג, א.

קו שמואל-א טו, כט.

קז ויקרא רבה כט, ט.

קח זהר ח"ג רכג, ב ובכ"מ; ע"ח שלי"א (פרצופי ז"ו) פ"ג.

קט רשימת סיפורים ח"א עמ' 48.

קי הקדמת תקו"ז ז, א. ראה ע"ח שער הכללים פ"ד; ע"ח שכ"ט (הנסירה) פ"ח.

קיא רשימת סיפורים ח"א עמ' 42.

קיב לשון חז"ל ע"פ שמות יב, יט.

הבעש"ט אומר שכל מצוה צריכה להיות עם "אבר חי", בחינת צדיק. עיקר קיום הצדקה בהידור הוא נתינת צדקה בחיות

הרבי המבצע שכנגד היסוד הוא צדקה^{ק"ז}. הצדיק – "צדיק יסוד עולם"^{ק"ח} – הוא מי שנותן צדקה, משפיע. כאן יש סיפור יפה^{ק"ט} שקשור לצדקה:

אצל הרבי הצמח צדק היו מונחות שתי קופות צדקה. פעם נכנס ליחידות אחד מגדולי החסידים, רבי פרץ חן, שהיה

מאד היימיש עם הרבי – כמו בן בית. הם יושבים, מדברים, אולי אפילו הרבי יוצא רגע וחוזר. כלאחר יד, בלי לשים לב, רבי פרץ הזיז מטבע מקופה אחת לקופה השניה. כשהצמח צדק חזר, או שם לב לזה, הוא הבין שמשהו לא בסדר – בשכל אי אפשר להבין – והחזיר את המטבע לקופה הראשונה. לרבי פרץ היה נראה שיש כאן משהו מיוחד – מה משנה לרבי איפה נמצאת המטבע? אחר כך הוא עשה את עצמו כאילו סתם מזיז את היד, ובכוונה הזיז מטבע או שטר מכאן לכאן – כדי לבחון האם זה בדווקא, האם הרבי מקפיד איזה מטבע ואיזה שטר נמצא כאן ואיזה כאן. שוב, כשהוא עשה זאת הוא ראה שהרבי באמת מקפיד – הוא לקח והחזיר. בבדיקה השלישית שלו הרבי אמר לו – אתה לא רואה את ההבדל? הקופה הזו היא של מטבעות שנתנו בחיות והקופה הזו של אלה שנתנו בלי חיות. אלה היו קופות של פדיון-נפש – כמו שנותנים לפני ראש השנה – והרבי הבחין בין המטבעות שנתנו אותן בחיות לאלו שלא.

מה לומדים מהווארט הזה? קודם כל, שצריך לתת צדקה בחיות. מי נותן צדקה? צדיק. איך קוראים לצדיק שנותן בחיות? "צדיק חי עלמין"^{ק"כ}. מהי מדת הצדיק בלשון הבעל שם

של בהלה – כנראה עם הרבה ישות של 'היתכן?!' – הוא אמר: מה אתם חושבים? גם אני יהודי, יהודי של שלחן ערוך, גם לי קורים כאלה דברים וצריך לעשות מה שכתוב בשו"ע. גם אני יהודי, קורים לי דברים, ופותחים את השו"ע ועושים מה שכתוב שם.

מי עוד אמר כזה דבר, שצריך לפתוח שו"ע ולעשות מה שכתוב? הרבי, שנקרא על שמו, ובהקשר אחר לגמרי. כאן הוא היה בלי התפעלות, 'גם אני יהודי'. אצל הרבי הסיפור הוא שכאשר הרבנית נפטרה הוא אמר להביא קיצור שלחן ערוך – נסתכל מה עושים. גם הסיפור של הרבי שייך להוד – "הודי נהפך עלי למשחית"^{ק"ג} ("איהי בהוד"^{ק"ד}).

אם ההוד הוא למצוא חתיכת חמץ באמצע חג הפסח – צריך מיד להודות. קודם כל, להודות על המציאות – ואז לעשות, לפתוח שו"ע ולראות מה עושים במקרה כזה. שוב, זהו ההוד של הצדיק, ודאי שייך לכל אחד ואחד, להודות ש'איך בין אויך א איד'^{ק"ט}, הכוונה שגם אני נכשל לפעמים. כמובן, כאן הוא נכשל שלא מדעתו. למה צריך שולחן ערוך בכלל? כי כתוב "אין אדם עומד על הלכה אלא אם כן נכשל בה"^{ק"ט}. רק ככה עומדים על ההלכה, זוכים לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

יסוד: צדקה בחיות

אנחנו יודעים שבעשרת המבצעים של

ק"ג דניאל י, ח.

ק"ד בשם התקו"ז. ע"ח שער הכללים פ"א, ובכ"מ; ע"ח שער לו (מיעוט הירח) פ"ח; שעה"כ שער חנוכה דרוש א; מב"ש שער ג ח"א פ"ב.

קטו בדרך צחות, צריך לומר זאת "שנים מקרא ואחד תרגום" (כדי שיהודו בכל מציאותו): גם אני יהודי גם אני יהודי אין בין אויך א איד = משיב בן דוד...

קטז גיטין מג, א.

ק"ז שכינה ביניהם פ"ו הערה ז.

ק"ח משלי, כה.

ק"ט רשימת סיפורים ח"א עמ' 46.

קכ זהר ח"א ד, ב; רנב, ב; ח"ג רכח, ב ובכ"מ.

ספירת המלכות: כתוב בספר יצירה שבמלכות "תמורת חן כיעור" ^{קכד}. מלכות היא האשה, ובאשה במיוחד – יש אשה בעלת חן, אשה יפה, ויש אשה מכוערת.

פעם אחת בא לצמח צדק יהודי זקן, שגם צאצאיו היו חסידי חב"ד, אך למרבה הפלא בסיפור הוא נשמע כמו א גראבע אינגעל (נער מגושם), לא כמו חסיד. הוא בא לרבי ואמר שרוצה לגרש את אשתו כי מצא יותר יפה, וכתוב בגמרא ^{קכה} שאם מצא יותר נאה מותר לגרש את הראשונה. צריך להקדיש הרבה דבור, הרבה התבוננות, כדי להגיע לאמתה של תורה – לשון הוראה בפועל – במימרא הזו, ואין כאן המקום ^{קכז}. בכל אופן, הוא הסתמך על התפיסה הפשוטה של לשון הגמרא, ואומר לרבי שרוצה לגרש את אשתו כדי לשאת נאה הימנה. הרבי כמובן לא היתה נוחה דעתו מכך, והוא ענה לו – יש פעמים שלוקחים נאה וחיים עם מכוערת, מ'נעמט א שיינא און מלעבט מיט א 'מיאוסה' (מלשון מיאוס, מכוערת). היהודי לא הבין בדיוק מה הרבי התכוון והוא התעקש. כנראה לעת זקנה הוא קצת יצא משיווי המשקל, וכך עשה. יש עוד הלכה – תקנת רבינו גרשום מאור הגולה שאין מגרשין אשה אלא מדעתה ^{קכח}, היא צריכה להסכים. הדעה של "אפילו מצא אחרת נאה הימנה" היא במשנה, הרבה לפני כן, כאשר האשה לא היתה צריכה להסכים. כאן כנראה היא הסכימה וכך היה. לא עברו הרבה ימים אחרי שהוא נשא את האשה השניה, היפה, ופתאום היא חלתה – גילו איזה גידול באף שלה. חפשו את הרופאים הכי מומחים שהיו אז בעולם, שבסוף אמרו שחייבים לעשות לה ניתוח – הניתוח עיקם לה את האף ופגם בו, והיא הפכה להיות מכוערת לגמרי. בדיוק כמו

טוב? הבעש"ט אומר ^{קכא} שכל מצוה צריכה להיות עם "אבר חי", בחינת צדיק. עיקר קיום הצדקה בהידור הוא נתינת צדקה בחיות. קודם דברנו על ישות שיכולה להיווצר מהתפעלות, אך לא חלילה שהתפעלות היא משהו לא טוב – חיות היא התפעלות, היא שמחה. צריך התפעלות וריכוז של אבר חי, אבר התענוג ^{קכב}, ובאופן הזה לתת צדקה.

על איזה עוד צדיק כתוב שהיה מבחין

בין הפדיונות שנתנו לו?

רבי ישראל מרוז'ין, דער

הייליגע ריז'נייער, בן דורו

של הצמח צדק, שהיתה

ביניהם הערכה הדדית

גדולה. הוא היה מחלק את

הצדקה לפי ההרגשה איך

שהאדם נתן את הכסף.

היו לו שלש מגירות. אם

נתן בשיא ההתלהבות

והחיות – הוא שם את

הכסף במגירה העליונה,

שנועדה לצרכי הבית (מה

שבחב"ד נקרא כסף מעמד

של הרבי עצמו). אם נתן

פחות טוב – שם במגירה השניה. אם עוד פחות

– בשלישית (בכסף שבה השתמשו לסוסים

שלו, וכיו"ב). כאן היו שתי קופות, עם חיות

ובלי חיות. כאן רואים שכאשר יהודי הכי פשוט

– לא בינוני של תניא – נותן צדקה בחיות

הוא הופך להיות צדיק, "צדיק חי". זהו הענין

של התקשרות לרבי – לתת צדקה לצדיק. זהו

ווארט וענין שבאופן מובהק שייך לספירת היסוד.

מלכות: "שקר החן והבל היפי"

"אחרון אחרון חביב" – הסיפור ^{קכג} של

קכא כש"ט (קה"ת) אות טז.

קכב תענוג = חיה ברבוע ("ומספר את רבע ישראל", סוד הזיווג). אבר התענוג = "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך".

קכג רשימת סיפורים ח"א עמ' 44.

קכד ספר יצירה פ"ד מ"ג.

קכה גיטין צ, א.

קכו ראה גם יין משמח ח"ד שער ג בתורה "ארבעה זיווגים".

קכז שו"ע אבה"ע קיט, ו.

בפועל ממש כדי להציל את אבא שלה, ולכן זכתה להיות בהיכל של הבעל שם טוב^{קל}. **מנחם מענדל בן דבורה לאה** שוה 637, 7 ברבוע כפול 13, מספר חשוב בחכמה המספר, ששוה **"יראת הוי"**. המלה **"יראת"** היא ראשי תבות "[פתיחי לין] אחתי רעיתי יונתי תמתי"^{קלא} – ארבע עליות האשה – ושוה **תורה**. כלומר, **"יראת הוי"** שוה **תורה-הוי**, ש"אורייתא וקוב"ה כולא חד"^{קלב}. כנראה אצל הצמח צדק דבר זה הוא עצמי – **"אשה יראת הוי היא תתהלל"**.

עד כאן סיפורים. שנוכה כולנו בתוך כלל ישראל לכתובה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, שתהא שנת גאולה וישועה, שנת משיח למטה מעשרה טפחים!

קל ראה בית רבי חלק ראשון פכ"ד עמ' 167 (מהדורת תשע"ד). וראה ספר התולדות אדמו"ר הזקן ח"ב עמ' 465 ואילך.

קלא שה"ש ה, ב.

קלב ראה זהר ח"א כד, א; ח"ב ס, א; תקו"ז תקון ו בתחלתו; תקון כד; תניא פ"ג פכ"ג; לקו"ת נצבים מו, א.

שאמר לו הצמח צדק שלוקחים יפה וחיים עם מכוערת.

מה מוסר ההשכל של סיפור המלכות? מוסר השכל הכי פשוט, שכל אחד, במיוחד בחור, חייב לדעת – **"שקר החן והבל היפי"^{קכח}**. **"שקר החן והבל היפי אשה יראת הוי היא תתהלל"** – מחפשים באשה שתהיה **"אשה יראת הוי"**, וככל שתעריך את יראת ה' שלה היא תהפוך להיות יותר ויותר יפה ואזי **"היא תתהלל"** גם ביפי שלה^{קכט}. אך לכך זוכים רק אחרי שלכתחילה מואסים בחן וביפי החיצוניים.

נסיים ברמזי-מיטריא בענין: הצמח צדק הוא מנחם מענדל. כשמתפללים ומזכירים צדיק, וגם כל יהודי, מזכירים את שם אמו. האמא שלו היא בעלת מסירות נפש על החסידות – **דבורה-לאה**, הבת של אדמו"ר הזקן, שמסרה את נפשה

קכח משלי לא, ל.

קכט ראה חדושי מהר"ם שי"ף לכתובות יז, א ועבודת ישראל פרשת ויצא ד"ה "ורחל היתה יפת תאר".

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ שלש בחינות בסעודה שלישית, כנגד אמונה-תענוג-רצון שבכתר: ניגון, תורה, טעימה.
- ◆ כחמה של החכמה הוא כח דהיתרא – הכח לפתוח-להתיר מה שאסור בקליפה.
- ◆ לעתים מכוונים לפסוק להיתר – כדי להתיר מהקליפות מה שנקשר בהן.
- ◆ החיים בגוף הם ז"א, ההסתלקות בינה, הקבורה חכמה והרקבון (כהכנה לתחית המתים) כתר.
- ◆ עיקר הישות מתחילה מהאהבה – **"יש מי שאוהב"**.
- ◆ מגמת ההשכלה היא לגרום לאדם ישות – הן בלימודי החול והן בלימודי הקדש.
- ◆ צדקה יש לתת בחיות ותענוג – וכאשר יהודי פשוט עושה כך הוא הופך ל"צדיק חי עלמין".
- ◆ כאשר מקיימים **"שקר החן והבל היפי"** וזוכים ל"אשה יראת הוי" אזי **"היא תתהלל"** גם בחן וביפי שלה.

שיעור

לימוד בלקומ"ת ג

פדיון נפש ורפואה

קיצור מהלך השיעור

ביום הולדתו האחרון של **רבי נחמן מברסלב**, בעיצומו של **הגל הראשון** של הנגיף, לימד הרב תורה ממנו – תורה ג בלקוטי מוהר"ן תנינא – העוסקת ברפואה הבאה דווקא לאחר **פדיון נפש** (במסגרת סדרת השיעורים על המתקת הדינים, שהחלו באגרת הקדש "להשכילך בינה"). לכבוד **יום ההילולא** שלו בסוכות, כשאנו בעיצומו של **הגל השני**, מתאים ללמוד את הדברים. פרק א הוא לימוד בתורה ופרק ב – הקצר והצדדי ייחוסית – מוסיף התבוננות בארבעה **מטבעות לשון** השייכים ל"נפש". בשיעור המלא היו עוד שני פרקי־משנה חשובים בדומה לו, שלא הובאו כאן לקוצר היריעה, והם יישלחו אי"ה ברשימת התפוצה אליה ניתן להרשם בדוא"ל itiel@pnimi.org.il.

א. לקומ"ת ג: "ורפא ירפא" על ידי פדיון נפש

נלמד היום תורה קצרה יחסית בתחלת לקוטי מוהר"ן תנינא. עד תורה ח יש תורות גדולות, ופתאום באמצע יש תורה יותר קצרה – תורה ג:

רבי עקיבא. רבי אליעזר הגדול הוא שמותי^א – לפי פירוש אחד הכוונה שהוא מבית שמאי^ב. כתוב שגם לרבי עקיבא יש נטיה מסוימת לשיטת בית שמאי^ג, אותה הוא מקבל מרבי אליעזר הגדול. שמאי לשון השם את דרכיו – עושה

"משכיל אל דל" – המתקת דינים

פְּשָׁחָהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, אָמַר לְרַבִּי עֲקִיבָא חֲמִיּה עֲזָה בְּעוֹלָם (סְנֵהֲדָרִין ק"א).
רבי אליעזר חלה את החולי שלפני ההסתלקות שלו – הוא צריך לצוות, להכין את הדור הבא, והוא מדבר עם תלמידו הגדול

א נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. א' ניסן תש"פ – הקלטה טלפונית.
ב א שבת קל, ב.
ג רש"י שם ד"ה "שמותי" בפירוש השני ובתוספות ד"ה "דרבי אליעזר" בשם הירושלמי (תרומות פ"ה ה"ב).
ד ראה רש"י לב"מ לז, ב ד"ה "אמר רבי עקיבא מודה אני בזה" (וכבר האריכו בזה שם ובכ"ד).

הנפש – כל מצבי-נפש שאינם
 “בלתי להוי' לבדו”^ח הם חולאים
 שצריך לרפא, להפוך לטוב. אם
 כן, יש כאן נושא כללי מאד.

רפואה אחרי פדיון נפש

מיד רבי נחמן אומר את עיקר
 הווארט:

פִּי הָיָה צָרִיף לְפִדְיוֹן לְהַמְתִּיק
 הַדִּין וְלֹא נִמְצָא.

בשביל להמתיק את הדין
 צריך צדיק שיודע לעשות פדיון
 נפש. פדיון עושים עם צדקה.
 קשר מובהק לסגולה של הצדקה,
 “כִּן צַדְקָה לְחַיִּים”^ט (בגימטריא
 קורונה) – במיוחד בימים
 אלה, שצריך להרבות בצדקה גם
 בכמות וגם באיכות וגם בנתינה

פעמים רבות. הפדיון ממתיק את הדין וממשיך
 רפואה וישועה – “רפאנו הוי' ונרפא הושיענו
 ונושעה”. רבי אליעזר אומר לרבי עקיבא שאין
 מי שיכול להמתיק דינים – כמובן, הוא רוצה
 שרבי עקיבא ילמד איך לעשות פדיון. רבי עקיבא,
 בהשגחה עליונה, לא השכיל בכך – ובסופו של
 דבר הוא היה העיקרי בין עשרת הרוגי מלכות
 (ולכך התכוון רבי אליעזר הגדול).

פִּי בְּאַמְתָּ אַחַר הַהִמָּתְקָה וְהַפְּדִיּוֹן, אֶזְדַּקָּא
 טוֹב לְרַפְּאוֹת הַחוּלָה עַל יְדֵי רַפְּאוֹת,

גם הבעל שם טוב – שנקרא “בעל שם”
 כרופא חולים, רופא גופות ורופא נפשות – נתן
 תרופות. הוא אומר שתרופות גשמיות עובדות
 רק אחרי שהצדיק עושה פדיון. בהמשך כותב
 שאז כל רפואה פועלת – לא כל כך חשוב
 איזה רפואה אתה נותן. העיקר שקודם תעשה
 פדיון – ואז הכל יהיה בסדר. כמו שהרבי היה
 מכסה את רוח הקדש והמופתים שלו בהלבשתם

כמו שהרבי היה

מכסה את רוח
 הקדש והמופתים
 שלו בהלבשתם
 בדרכי הטבע,
 כך הצדיק שיודע
 לעשות פדיון
 נותן אחרי הפדיון
 איזו עצה טובה,
 רפואה, מהיכי
 תיתי – הרפואה
 היא בעצם לבוש
 לנס בדרך הטבע,
 הלבשה שיש בה
 מעלה של תיקון
 הטבע

חשבון נפש, כמו שנסביר תיכף.
 בספירות, רבי עקיבא הוא הבינה.
 שרש רבי אליעזר הגדול הוא
 באמת גבורה דעתיק שמאירה
 בפנימיות אבא, והוא משכיל את
 רבי עקיבא, הבינה – הכל בסוד
 “להשכילך בינה” (אגרת הקדש
 בתניא שאנו לומדים, ועוסקת
 בהמתקת דינים). הוא רואה שיש
 דינים, “חמה עזה בעולם”. למה?
 פִּי לֹא הָיָה אֶזְ מִי שְׂיוּכַל
 לְהַמְתִּיק הַדִּין,

כל הנושא כאן הוא המתקת
 דינים, שקשור לעצם ביקור
 החולים של רבי עקיבא את רבי
 אליעזר. יש פסוק של המתקת
 דינים, שמזכיר את “להשכילך
 בינה” – “אשרי משכיל אל

דל”^ד. “דל” בפשט הוא חולה, ו”משכיל אל
 דל” היינו מי שמבקר את החולה וממתיק את
 הדין מעליו – גם בכוונות, וגם על פי פשט
 בכך שמוצא לו מזור ומחפש איך להקל עליו.
 עיקר המתקת מדת הדין הוא שאתה מבקש עליו
 רחמים – והרחמים ממתיקים את הדין.

”משכיל אל דל” ראשי תבות מאד – בשביל
 להשכיל אל דל אתה צריך לגלות את ה”מאד”
 שלך, את אהבת ה’ שלך (הכוללת אהבת ישראל
 – לאהוב מה שהאהוב אוהב^ה) בבחינת “בכל
 מאדך”. זהו גם ה”מאד” של משיח – “הנה
 ישכיל עבדי... מאד”^ז. מה”מהשכיל אל דל” צריך
 להגיע ל”מאד” ואז אפשר לרפאות את החולה,
 ובעצם להפוך את הרע לטוב. בכלל, בארמית
 משמעות השער רע היא חולה – “מרעא”. בעצם
 כל הרע בעולם הוא חולי. יש את הביטוי של
 הרבי הקודם שהתניא כולו עצות טובות לתחלואי

ד תהלים מא, ב. ראה קהלת יעקב ערך ‘רעה’ אות ו.

ה ראה לוח ‘היום יום’ כ”ח ניסן.

ו דברים ו, ה.

ז ישעיה נב, יג.

ח שמות כב, יט.

ט משלי יא, יט.

י ראה שיעור ליל פורים ש”ז.

ורחמיו על כל מעשיו"¹⁷. מגלים את **טוב הוי'** כאשר נותנים פדיון וממשיכים רפואה. דרך אגב, אצל רבי נחמן, וכך אצל הרבה צדיקים, פדיון הוא משהו מאד גדול. פדיון עושים עם כסף, עם צדקה, ובעצם את כל הגימטריאות שלנו אפשר וכדאי לתרגם לפדיון. כל גימטריא שאנחנו עושים היא סוד של פדיון, אם רק נתרגם אותה למטבעות וניתן לצדקה. הכל סוד הפדיון. אומרים זאת רק כדי שיתן לנו געשמאק בגימטריאות.

רפואה אישית

רבי נחמן ממשיך ומסביר:

פִּי הִנֵּה בְּאֵמֶת, אֵיךְ יְכוֹל הַרְפוּאָה לְחַגֵּר מִתְּנִי [ביטוי אופייני לרבי נחמן, על פי הפסוק ב"אשת חיל" – "חגרה בעוז מתניה ותאמץ וזעוניה"¹⁸]. לְרַפְּאוֹת הַחֹלֶה עַל יְדֵי רַפּוּאוֹת וְסָמִים, הֲלֹא אֵינִי יוֹדֵעַ הַשֵּׁם, הַצָּרִיךְ לְרַפּוּאוֹת אוֹתוֹ הַחֹלֶה, כִּי יֵשׁ סָמִים הַרְבֵּה שֶׁהֵם מְסֻגְלִים לְרַפּוּאוֹת הַחֹלֵאִת, אַךְ בְּנֶדְאֵי הַחֹלֶה אֵינִי יְכוֹל לְהַתְרַפֵּא כִּי אִם עַל יְדֵי סֵם פְּלוּנֵי הַמְּיָחֵד לְרַפּוּאוֹתוֹ,

כמה שהרפואה יהיה מומחה, ולמד את חכמת הרפואה, תכל'ס הדברים כל כך אישיים ופרטיים ויש כל כך הרבה גורמים, "זה וזה גורם", שרופא בשר ודם עם שכלו המוגבל לא יכול לדעת בדיוק איזה סם צריך לתת. אפילו לחולי אחד יש הרבה תרופות, סגולות וטיפולים – אבל הרפואה של האדם המסוים הזה היא אישית.

בקופת-חולים בדרך כלל רק מסתכלים במחשב איזה תרופה נותנים לסימפטומים שהחולה מתאר – את הרפואה הזו רבי נחמן ודאי בא לשלול. יש שיטות ברפואה שמתיימרות – על ידי שאלות וכו' – כן להגיע לפרט של החולה הספציפי. אבל גם השיטות הללו, שכאילו מוצאות את הפרט האישי המיוחד, הן בערבון מוגבל לחלוטין – אי אפשר לסמוך עליהן כלל.

בדרכי הטבע, כך הצדיק שיודע לעשות פדיון נותן אחרי הפדיון איזו עצה טובה, רפואה, מהיכי תיתי – הרפואה היא בעצם לבוש לנס בדרך הטבע, הלבשה שיש בה מעלה של תיקון הטבע. אחרי שהפדיון משנה את המצב, ממתיק את הדין, יחסית קל לרפא בתרופות:

כִּי אֲזִי יִיָקָא אַחַר הַפְּדִיּוֹן וְהַמְתָּקָה יֵשׁ רְשׁוֹת לְרֹפֵא לְרַפְּאוֹת.

על הפסוק "ורפא ירפא"¹⁹ דורשים חז"ל "מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות"²⁰, והחידוש של רבי נחמן שהכוונה היא "דיקא אחר הפדיון וההמתקה", אך לפני כן אין לו רשות. מה הכוונה שאין רשות לרפאות? שפשוט לא יעבוד. ההלל, שאמרנו היום, חותם בפרק קיח – בו הפסוק העיקרי הוא "אנא הוי' הושיעה נא, אנא הוי' הצליחה נא"²¹. רואים שקודם צריך ישועה – שהיא בעצם המתקת הדין בשרש – ואחר כך הצלחה, שמה שתעשה בפועל, איזה אמצעי שתנקוט בו, יעבוד ויצליח. לפני ההצלחה צריכה להיות ההמתקה, וכאן ההמתקה היא הפדיון – הישועה.

רמיזי פדיון, המתקה ורפואה

רבי נחמן אומר שצריך לעשות פדיון והמתקה. **פדיון** עולה 150 ו-**המתקה** עולה 550 – ההבדל הוא ה-ת שבאמצע המלה המתקה. אחרי הפדיון וההמתקה – אפשר להמשיך רפואה. בשרש **רפא** ה-פ הוא ראש המלה **פדיון**. אמרנו ש-**פדיון** עולה 150 ו-**המתקה** עולה 550. כל הזמן חוזר על שתי המלים הללו יחד, שיחד עולות 700, בדיוק "**רפאנו הוי' ונרפא**" – התחלת ברכת הרפואה. גם כוונה בסידור שלנו: "**רפאנו הוי' ונרפא**" שזה **פדיון-המתקה**.

אחרי הפדיון אפשר להמשיך רפואה. **פדיון-רפואה** עולה **טוב פעמים הוי'** – "**טוב הוי'** לכל

יד תהלים קמה, ט.

טו משלי לא, יז. ביאור הפסוק על פי חסידות ראה תניא אגה"ק א.

יא שמות כא, יט.

יב ברכות ט, א. ב"ק פה, א.

יג תהלים קיח, כה.

סם פלוני, איש פלוני ויום פלוני – ודאי שלשת התנאים האלה מכוונים מאד.

כמו מה נשמעים שלשת התנאים? הם באופן די מפורש בסוד עש"ן בו ה' ברא את העולם – עולם־שנה־נפש, שלשה ממדים. הנפש היא "איש פלוני", הרופא; השנה היא ה"יום פלוני"; והסם הוא ממד העולם, באיזה חומר בעולם יש לרפאות את החולה הזה.

מה המקור של עולם־שנה־נפש בספירות? חכמה, בינה ודעת: הרמ"ק אמנם מסביר^{כב} שבעולם־שנה־נפש עולם הוא בינה – מסביר עולם־שנה־נפש כבינה־תפארת־מלכות (סוד "הולך בתם"^{כג}), אבל אנחנו מעלים הכל לשרש בחב"ד:

מקור הנפש הוא בדעת, כמו שכתוב "גם בלא דעת נפש לא טוב"^{כד}. גם המלה איש ("איש פלוני") רומזת לכך – איש בהלכה הוא בר־מצוה, שנעשה בר־דעת.

מהו יום? אור – ויקרא אלהים לאור יום^{כה} – שהוא חכמה בשרש. בחכמה כתוב "איזהו חכם? הרואה את הנולד"^{כו} – מתי תוולד הישועה, מהו יום הרפואה של החולה הזה. רבי נחמן יסביר שעוד לפני מי הרופא ובאיזה סם הוא צריך להשתמש – הדבר המקורי הוא היום, שרואים לעתיד עד איזה יום צריכים לחכות. הכל מתחיל מהיום – החכמה, "כלם בחכמה עשית"^{כז}, "כלם בחכמה [היום] אתברירו [הסם והאיש]"^{כח}.

מהו סם? זו כוונה מפורשת, מהכוונות העמוקות באריו"ל, שיש בבינה הכללית שני פרצופים, אמא עילאה ותבונה. אמא עילאה היא ס – שש הספירות העליונות של הבינה הכללית

אם כן, תכל"ס הרופא הוא חסר אונים – לא יודע מה לעשות. מה הוא כן יכול לעשות? כמו הסיפור על הרופא־החובש של הרבי המהר"ש^{טז}. שם הסיפור שרק משך בשערות הדיקנא וכך עורר יג מדות הרחמים, ואז ריפא באיזו תרופה שלא נתן – בדיוק הווארט כאן. שם הפדיון היה מה שהוא משמש בדיקנא ומה שבלב בקש מהקב"ה שיעזור לו למצוא את הרפואה המתאימה לחולה הזה.

רפואה על ידי סם־אישיום

איך אפשר לדעת מה התרופה הנכונה? למדנו כמה פעמים^{טז} את דברי אדמו"ר הזקן על "אתה יודע רוי עולם"^{טז} – שבעוד האדם יכול ללמוד "רוי תורה", רק הקב"ה יודע "רוי עולם". הידיעה איזה סם לתת לחולה היא "רוי עולם", רק אצל הקב"ה, כי הכל גזרה כבר מא"ק וממה שה' "שער בעצמו בכח כל מה שעתידי להיות בפועל"^{טז}, "מימי קדם"^{טז}, קדם שבקדם, "קדם מפעליו מאז"^{טז}. לכן מדגיש רבי נחמן כי אין כאן רק חכמה, גזרה עליונה, בלתי מושגת:

כְּפִי שְׁנַגְזֵר לְמַעַלָּה, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ,
זְכָרוֹנָם לְבִרְכָּהּ (עֲבוֹדָה זָרָה נ"ה), שְׁגוֹזְרִין
לְמַעַלָּה, שְׂוִיתְרַפָּא עַל יְדֵי סָם פְּלוֹנִי וְעַל יְדֵי
אִישׁ פְּלוֹנִי בְּיוֹם פְּלוֹנִי. וְאִם כֵּן אֵיךְ יָכוֹל הָרוֹפֵא
לְהִכְנִיס עֲצָמוֹ לְרַפְּאוֹת, הֲלֹא אֵינּוּ יוֹדְעֵי הַסָּם,
שְׁנַגְזֵר לְמַעַלָּה.

לא יעזור שיהיה הרופא הכי מומחה והסם הכי בודק ומנוסה לטיפול בחולי המדובר – גזרה מלמעלה מי ירפא ובמה ירפא ומתי ירפא. צריך

טז שמועות וסיפורים ח"ב אות לג.

יז בהתוועדות כ"ד טבת תש"ע ובאריכות בהתוועדות י"ט כסלו ע"ז (יצא גם כמאמר מעובד – "רוי עולם") ובהתוועדות חי' אלול תש"פ (נדפס בגליון ראש השנה תשפ"א).

יח סדר וידוי לק"ש שעל המטה וליו"כ.

יט ראה מקדש מלך על זהר ח"א טו, א; עמק המלך תחלת ש"א. ובמאמרי חב"ד בכ"מ.

כ מיכה ז, כ.

כא משלי ח, כב.

כב פרדס רמונים ש"ה פ"ה.

כג משלי י, ט.

כד משלי יט, ב.

כה בראשית א, ה.

כו תמיד לב, א.

כז תהלים קד, כד.

כח הובא בתניא אגה"ק כא בשם הזהר (ראה טעמי המצוות פרשת עקב).

יום מסוים – יום הבשורה, יום הקץ, בו יוכל להתרפאות – ורק אז יוכלו להודמן "סם פלוני" ו"איש פלוני".

אָבֵל בְּשֶׁעוֹשִׁין פְּדִיוֹן וּמִמְתִּיקִין הַדִּין, וְאִזִּי נִתְפַטֵּל הַגְּזֵרָה, אִזִּי קִדְּם שְׁגוֹזְרִין דִּין אַחֵר, כִּי בְּשֶׁנִּמְתָּק דִּין זֶה אִזִּי גּוֹזְרִין דִּין אַחֵר, וּבִין כָּף וּבִין כָּף, דְּהִיגוּ אַחֵר הַמְתַּקֵּת הַדִּין הָרִאשׁוֹן קִדְּם שְׁגוֹזְרִין דִּין אַחֵר, אִזִּי יָכוֹל הַרּוֹפֵא לְרַפְּאוֹת הַחוּלָה עַל יְדֵי סְמִים, כִּי אִזִּי אֵין דִּין, וְאִזִּי יִכָּל לְהַתְּרַפְּאוֹת עַל יְדֵי אֵיזָה סָם שְׂיִהְיֶה, כִּי אֵין צָרִיף דִּיקָא סָם פְּלוֹנִי וְכוּ מֵאַחַר שְׂאֵין דִּין פְּנִיָּל. נִמְצָא שְׂאֵי אֶפְשֵׁר לְרַפְּא לְרַפְּאוֹת כִּי אִם עַל יְדֵי פְּדִיוֹן, שְׂצָרִיכִין לַעֲשׂוֹת פְּדִיוֹן תַּחֲלָה לְהַמְתִּיק הַדִּין, וְאִזִּי דִּיקָא יֵשׁ רְשׁוּת לְרַפְּאוֹת פְּנִיָּל.

אם נתבטל הדין הראשון ישבו וידונו שוב – אבל בין לבין אפשר לרפאות על ידי סמים ולהקדים את הרפואה כך רבי נחמן מסביר את העקרון שאמר – שאי אפשר לרפא בלי פדיון נפש. הכל כאן שייך לאמירת רבי אליעזר הגדול לרבי עקיבא, האומר במשנה "הכל צפוי והרשות נתונה"^{כט} – "הכל צפוי" הוא ה"יום פלוני", אבל אם אתה רוצה לרפאות לפני כן צריך לעשות פדיון ואז "הרשות נתונה" לרופא לרפאות.

פדיון תהלים

לפני שנמשיך נאמר עוד משהו פשוט: רבי נחמן לא כותב כאן בדיוק איך עושים פדיון. יש מסורת, קבלה, איך עושים פדיון. אמרנו – והדבר חשוב לנו מאד, לעבודה שלנו – שפדיון יכול להיות הרבה דברים. כמו שאמרנו שאם עושים גימטריא וגם נותנים צדקה לפי הגימטריא זהו פדיון טוב. מה עוד יכול להיות פדיון? **פדיון** שוה 150. מה עוד 150 בתורה? ספר תהלים. מי שגומר ספר תהלים – כמנהגו לקרוא את כל ספר תהלים בשבת מברכים – עושה פדיון. אחר כך אפשר להמשיך רפואה גם בלי לדייק. הדיוק של סם פלוני ואיש פלוני הוא רק כשיש

– ותבונה היא ׀ סתומה, ארבע הספירות האחרונות של הבינה הכללית^{כט}. זהו סוד המלה **סם**. יש רפואה, ויש את המלה המיוחדת **סם**, בה משתמשים חז"ל בהרבה הקשרים. דורשים את המלה "ושמתם [את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם]"^ל "כ"סם תם"^{לא}. על הפסוק "ישרים דרכי הוי' ישרים ילכו בם ופשעים יכשלו בם"^{לב} אמרו "זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו סם"^{לג} היפך החיים.

ולסיכום:

סם	עולם	בינה	בינה
איש	נפש	מלכות	דעת
יום	שנה	תפארת	חכמה

המתקת הדין מאפשרת הקדמת הרפואה

אָבֵל אַחֵר הַהַמְתַּקָּה וְהַפְּדִיוֹן אִזִּי יָכוֹל לְרַפְּאוֹת. מה עושה הפדיון? החולה נידון – יש עליו גזרה – וכל זמן שמדת הדין מתוחה עליו יש תנאים מגבילים:

כִּי מַה שְׂצָרִיף שְׂיִתְרַפֵּא דִּיקָא עַל יְדֵי סָם פְּלוֹנִי וְאִישׁ פְּלוֹנִי הוּא מִחֻמַּת מִדַּת הַדִּין, שְׂכַפְפִי מִדַּת הַדִּין נִגְזֵר, שְׂיִמְשֵׁף הַחוּלָאֵת עַד אוֹתוֹ הַזְּמַן יוֹם פְּלוֹנִי נִגְזֵר שְׂלֵא יִכָּל לְהַתְּרַפְּאוֹת כִּי אִם עַל יְדֵי סְבוֹת אֵלוֹ, דְּהִיגוּ סָם פְּלוֹנִי וְאִישׁ פְּלוֹנִי, כְּדִי שְׂיִמְשֵׁף הַחוּלָאֵת עַד יוֹם פְּלוֹנִי, כִּי כְּפִי הַזְּמַן שְׂצָרִיף שְׂיִמְשֵׁף הַחוּלָאֵת, כְּפִי גּוֹזְרִין הַסְּבוֹת לְרַפְּאוֹתוֹ, כְּדִי שְׂלֵא יִכָּל לְהַתְּרַפְּאוֹת עַד שְׂיִזְדַּמְּנוּ יַחַד סְבוֹת אֵלוֹ, סָם פְּלוֹנִי וְאִישׁ פְּלוֹנִי, בְּאַפְּן שְׂלֵא יִהְיֶה לוֹ רְפוּאָה כִּי אִם בְּיוֹם פְּלוֹנִי; הַעִיֵּק הוּא שֶׁהַגְּזֵרָה הִיא שֶׁהַפְּדִיוֹן יִהְיֶה עַד

כט ע"ח שער הכללים פי"א.

ל דברים יא, יח. "ושמתם" היא סיום עב המלים הראשונות של הפרשה השניה של ק"ש, סוד השם היעב של עב שמותיו יתברך, מום - "ושמתם" אותיות מום שת, תש, וד"ל (וראה לעיל שפדיון המתקה עולה שח).

לא קידושין ל, ב: "ת"ר ושמתם סם תם נמשלה תורה כסם חיים... אמר להם הקב"ה לישראל בני בראתי יצה"ר ובראתי לו תורה תבלין ואם אתם עוסקין בתורה אין אתם נמסרים בידו".

לב הושע יד, י.

לג יומא עב, ב.

לד אבות פ"ג מט"ו.

הכהן — שעולה 289, טוב ברבוע. עוד פעם, אנחנו מחפשים את הטוב הגנוז — "וירא אלהים את האור כי טוב", מקור הרפואה.

בברכת הרפואה, שכבר הזכרנו, יש ביטוי מיוחד — "ארוכה ורפואה". יש בחב"ד מסורת שאומרים ארופה, אבל בסידור כתוב ארוכה. בכל אופן, **ארוכה** אותיות **אור וכה**, שעולה **יהי** — כשאומרים "ארוכה", מלה מיוחדת ששייכת לאריק^ח, יש לכוון ששורה "יהי אור" (232), ד"פ חן כידוע, **עב-סג-מה-בן**, ארבעת מילויי שם הוי' (ידוע שהפסוק "**וירא אלהים יהי אור ויהי אור**" מורכב מ-7 אותיות, **אור מילה** שעולה **אור פה** אותיות **רפואה**^ח). בסוף "וירא אלהים את האור כי טוב" — "ומתוק האור"^ט, שרש ההמתקה. הכל לראות איך ש"הכל טוב בתכלית".

כִּי עֵקֶר הַרְפוּאָה עַל יְדֵי פְדִיּוֹן דְּיֻקָּא, עַל יְדֵי שְׁמִמְתִּיקוֹן הַדִּין. וְזֶה שְׁאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה מִכָּאן שְׁנִיתָנָה תּוֹרָה רְשׁוּת לְרֻפָּא לְרֻפָּאוֹת. מִכָּאן דְּיֻקָּא, הִינּוּ אַחַר הַפְּדִיּוֹן, אִזְ דְּיֻקָּא יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַרְפוּא לְרֻפָּאוֹת, כִּי קִדְּם הַפְּדִיּוֹן אִין רְשׁוּת לְהַרְפוּא לְרֻפָּאוֹת, כִּי צְרִיף לְהַתְרַפָּאוֹת עַל יְדֵי סַם פְּלוּנֵי וְכִי פְּנִי לִרְק אַחַר הַפְּדִיּוֹן וְהַתְּמַתְקָה אִזְ יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְרֻפָּאוֹת פְּנִי לִ. הַלִּימוּד הוּא מֵהַפְּסוּק "וּרְפָא יִרְפָּא", בַּפְּרִשְׁת מִשְׁפָּטִים — שֶׁנִּקְרָאת בְּחוּ"ל פְּרִשְׁת דִּינִים — וּבַהֲקֶשֶׁד לְדִין חוּבֵל. הַכֵּל בַּהֲקֶשֶׁד שֶׁל דִּינִים שְׁצָרִיכִים לְהַתְּמִיק, וְרַק אִזְ יֵשׁ רְשׁוּת לְרֻפָּא לְרַפָּא.

"ורפא" — החלמת החולם, "ורפא" — צרי הצירי

רבי נחמן לא מסתפק רק בגימטריא של "ורפא ירפא", שביחד עם שני הכוללים עולה **פדיון נפש**, אלא מדייק גם בניקוד. אנחנו הרבה

לו ראה ספר הליקוטים בראשית פ"א; קהלת יעקב ערך 'רפואה' אות ו.

לח סוד ה' ליראיו שער "גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם" פ"ז. ובכ"מ.

לט קהלת יא, ז.

דין, ועל ידי הפדיון וההמתקה מבטלים את הדין ועד שלא יהיה דין חדש אפשר לרפאות בכל דבר. אם כן, יש לנו עוד פדיון — לומר הרבה תהלים. הרעיון של רבי נחמן שעשה תיקון כללי, כפי שהוא אומר בפירושו^ח, הוא שהיות שספר תהלים נאמר בעשרה לשונות של שירה מי שאומר את עשרת הפרקים האלה כאילו אמר את כל הספר. בתוך עשרת הפרקים יש את כל 150 הפרקים — כל פרק בממוצע כולל 15 פרקים. עוד לפני שהוא סימן איזה פרקים לומר בדיוק הוא אמר שכל עשרה פרקים בתהלים טוב. לכן הוא באמת פתח פתח שאפשר לפי הענין לבחור פרקי תהלים, ואם אתה מגיע לעשרה — הם כוללים את כל הספר. ידוע שצדיקים גדולים בכל מצב המליצו לאנשים לומר פרקי תהלים מסוימים. כאן בירושלים הרבי מזוויהל ור' אשר ועוד — כל פעם לפי החוש, ההרגשה (רוח הקדש) של הצדיק, איזה פרק/י תהלים לומר. יש מושג 'שימוש תהלים' — כמו קבלה מעשית.

רשות לרופא — על ידי פדיון נפש

נמשיך לקרוא את סיום התורה:

וְזֶהוּ "וּרְפָא יִרְפָּא" (עַם שְׁתֵּי הַתְּבוֹת) מִסְפָּר פְּדִיּוֹן נְפֶשׁ.

כאן הוא עושה גימטריא — אמרנו שגימטריאות עצמן הן פדיון נפש — "ורפא ירפא" בגימטריא **פדיון נפש**. איך? עם שתי התבות, שני הכוללים של "ורפא ירפא". "ורפא ירפא" עולה 578 ו-**פדיון נפש** עולה 580, י פעמים חן.

שוב, המספר המדויק הוא 578 — רבוע כפול של **טוב**, כך שהממוצע הוא **טוב** ברבוע (289), "**בראשית ברא**", להיות בריא וחזק ושלם ושמה. בשתי המלים "**ורפא ירפא**" יש שרש **רפא**, וב"ורפא" נוספת ו וב"ירפא" נוספת י. הממוצע של י-ו הוא ח, וכשמוסיפים ח ל-**רפא** מקבלים **רפח עם א** ו"והנה **פּרַח** מטה **אהרן**"^{לו} — הרופא

לה ראה בכל זה לקו"מ תורה רה. לו במדבר יז, כג.

בסוד מאמר יצחק "ועשה לי מטעמים כאשר
אהבתי"^מ. זו ההמתקה בז"א.

כעת נראה איך הוא מפרש:

הֵינּוּ כִּי חוֹלֵם הוּא בְּחִינַת הַמִּתְקָה, כְּמוֹבֵא
בְּפִתְבֵי הָאֵר, זְכָרוֹנוּ לְבִרְכָה, שְׁחוֹלֵם גִּימְטְרִיָּא
שְׁלֹשׁ הַיּוֹת,

הכוונה **חלם בלי ו**, כמו שיכתוב בהמשך –
בדיוק כוונת **לחם ו-מלח**. טובלים את הלחם
ג"פ במלח כדי להמתיק את הדינים בז"א. מלח
ממתיק דינים – לחם גם לשון מלחמה והמלח
ממתיק. שוב, זו לא המתקת הדינים בבינה אלא
בז"א, בתפארת. הוא אומר בפירוש שזו המתקה
למטה (ממה שלמטה מהמוחין):

שְׁהֵם מְמַתְקִין שְׁלֹשָׁה אֱלֻקִים שְׁבַגְרוֹן,
שְׁהֵם מוֹחִין דְּקִטְנוּת, שְׁוִיזְרִין [מהמוחין למעלה]
בְּגְרוֹן, וְנִמְתְּקִין [למטה, בז"א] עַל יְדֵי שְׁלֹשׁ
הַיּוֹת, גִּימְטְרִיָּא חֵלֶם.

מה שהוא אומר כאן מוסיף לנו כוונה פשוטה
לטבילת לחם במלח – כשעושים זאת מעוררים
את ניקוד חולם, שהוא גם "ותחלימיני והחניני"^{מח},
פסוק שחזקוהו המלך אומר כאשר התרפא.
היה נגדו גזר דין הכי קשה, ובסוף הוא גם עשה
חשבון נפש בעזרת ישעיהו הנביא – הוא חזר
בו ובקש רחמים וה' נענה לו. אם נחזור להסבר
הרגיל שלנו, בדקדוק "ורפא" הוא צורת מקור
– להמשיך מהמקור, למעלה מהזמן. לא פועל
יוצא, ששייך לאחד הזמנים.

את החולם הוא דרש על פי גימטריא, וכעת
ידרוש את הצירי לפי המלה כצרי, מלה נרדפת
לרפואה:

וְאִי אֶחָד הַמִּתְקָה יִרְפָּא בְּצִירִי, בְּחִינַת
[יְרַמְיָהוּ ח] "הַצִּירִי אֵין בְּגִלְעָד אִם רָפָא אֵין שָׁם",
הֵינּוּ בְּחִינַת רְפוּאוֹת, שְׁאֶחָד הַמִּתְקָה שְׁהוּא
בְּחִינַת יִרְפָּא בְּחוֹלֵם, אִיזִי דִיקָא יְכוֹלִין לְהַתְרַפְּאוֹת
עַל יְדֵי רְפוּאוֹת, שְׁהוּא בְּחִינַת יִרְפָּא בְּצִירִי בְּנִל.
עד כאן התורה הזו.

פעמים דורשים את החילוק בין "ורפא" ל"ירפא"
לאו דווקא לפי הניקוד אלא לפי הצורה הדקדוקית
– מקור ופועל וכו'^מ. כאן מדייק לא לפי הדקדוק

אלא לפי המשמעות הסודית של הניקוד:

גַּם הַחִלּוּק שֶׁבֵּין הַנְּקֻדוֹת שֶׁל יִרְפָּא וְרָפָא
הוּא כִּי יִרְפָּא בְּחוֹלֵם, יִרְפָּא בְּצִירִי,

מענין שבמבטא הליטאי-החב"די ההיגוי של
החולם ושל הצירי אותו דבר – רואים שיש
ביניהם קשר. בהקבלה לספירות, חולם הוא
תפארת – רפואה, פאר צידוף אותיות רפא
– שהיא "הבריה התיכון המבריה מן הקצה
אל הקצה"^{מא}, עולה לכתה, שע נהורין שבכתר
(ישועה), לכן החולם הוא "נקודה לעילא".
לפעמים משמע בזהר ש"נקודה לעילא" היא
הכתר^{מב}, אבל כשמקבילים בפשטות את הנקודות
לספירות היא התפארת. הכתר גופא נקרא
תפארת בביטוי "עטרת תפארת"^{מג}.

הצירי הוא הניקוד של הבינה – בה יש
חשבון נפש, התבוננות ותשובה וכו' (כפי
שיתבאר בפרק הבא). גם בבינה יש המתקה
– יש המתקה בז"א, "לאכללא שמאלא
בימינא"^{מד}, להמתיק את הגבורות למטה, ויש
גם המתקת הדינים בשרש, בבינה (ד"מינה דינין
מתערין"^{מה}). המתקת הדינים בשרש היא כמו
שאנו לומדים באגרת הקדש "להשכילך בינה"
בתניא – לראות איך לכתחילה הכל טוב.
המתקה בז"א היא לראות שלכתחילה לא הכל
טוב, רק שהלא-טוב מתהפך ונכלל בטוב. קודם
הוא "נחטף" – אתה מגביר את הצורה על החומר
וכך אתה ממתיק אותו, ואז הוא גם מוסיף טוב-
טעם באוכל, כמו תבלין חריף שכאשר מתבלים
בו אוכל הוא נעשה מעדן, כמבואר בתניא^{מו}

מ ראה עמודיה שבעה ב'ראשון' (עמ' קמג).

מא ע"פ שמות כו, כח; לו, לג.

מב ראה זהר ח"א מו, ב.

מג ישעיה סב, ג. משלי ד, טז; טז, טז.

מד ראה זהר ח"ג קעח, א.

מה ראה זהר ח"א קנא, א; ע"ח ש"ג (אריך אנפין) פ"ח;
שם ש"ד (או"א) פ"ב.

מו תניא פכ"ז.

מז בראשית כז, ד.

מח ישעיה לח, טז.

ב. ארבע נפשות

נוסיף עוד פרק קצר:

ארבעה ניבי 'נפש'

הביטוי כאן הוא פדיון, שהולך יחד עם המלה נפש – "פדיון נפש", כותבים פ"נ לרבי. הרבי עושה פדיון, וברגע שהוא עושה פדיון – "עד מהרה ירוץ דברו"^{מט}, אפשר להמשיך את כל הרפואות והישועות מהר. איזה עוד ניבים ('מכלולים') עם המלה נפש יש באותו משקל? הזכרנו קודם את הביטוי חשבון-נפש. מה הקשר בין פדיון-נפש לחשבון-נפש? כנראה יש קשר – צריך להתבונן. הביטוי **חשבון נפש** הכי מזכיר את **פדיון נפש** – הם גם זהים במספר סדורי (103), מספר קטן (40) וכו'. האם יש עוד ביטוי דומה שמצטרף עם המלה נפש? יש פקוח-נפש.

יש עוד ביטוי, שבעצם הוא הלכות – כמו ברמב"ם ובשו"ע אדה"ז – שמירת-נפש. ברמב"ם יש "הלכות רוצח ושמירת נפש" וגם אצל אדה"ז "הלכות שמירת נפש". זהו ע"פ פסוק מפורש – "ונשמרתם מאד לנפשותיכם"^נ. רציתי להזכיר זאת – בדיוק הנושא היום, כמה צריך להשמר ולהקפיד על כל ההוראות, והביטוי בתורה הוא שמירת נפש.

אנחנו מדברים לאחרונה על הרפואה שבאה על ידי ראיית הטוב בכל דבר – "להשכילך בינה" – קשור לפדיון נפש ושמירת נפש ופקוח נפש, וגם לחשבון נפש. זהו דרוש בפני עצמו, שיש ארבע נפשות.

ארבעת הניבים בסוד הוי'

את ארבעת הניבים אפשר להקביל כנגד

י-הו-ה:

"פקוח נפש" בחכמה^{נא} – פשוט, כי קשור

לעינים. הרבי אומר שרק צריך לפקוח עינים ולראות ש"הנה הנה משיח בא" – זהו גם סוג של פקוח נפש. פקוח נפש הוא גם פנימיות החכמה, "פנימיות אבא פנימיות עתיק"^{נג}, מקום של מסירות נפש. פקוח נפש הוא לפעול במסירות נפש למען פקוח נפש של יהודי. בכל אופן, פקוח נפש – היות שגם עינים, וגם בטול ומסירות – ראוי להיות ב"י של שם הוי', "החכמה תחיה"^{נד}, "ימותו ולא בחכמה"^{נה} – שייך לחכמה.

חשבון נפש הוא כדי לעשות תשובה – בינה. "ולבבו יבין" – שיעשה חשבון נפש – "ושב ורפא לו"^{נו}. הפסוק כאן אומר בפירוש שהאדם רוצה רפואה – עיקר הרפואה (לפי האגרת "להשכילך בינה") הוא לראות את הטוב הגנוז, להעלות ולכלול את הרע המדומה בטוב הגנוז העליון. העצה הפשוטה של חז"ל היא לעשות חשבון נפש ולתקן מה שצריך (לפשפש במעשיו) – בפירוש כנגד בינה, "ולבבו יבין". חשבון נפש היינו "ידע איניש בנפשיה" בדיוק איפה הוא נמצא – "איכה?"^{נז}. בינה היא "מי דקיימא לשאלה", ושאלת השאלות בתורה היא השאלה של ה' לאדם הראשון – "איכה", חשבון נפש. שמירת נפש, כמו שאמרנו ברמב"ם, זו מצות מלך – "הלכות רוצח ושמירת נפש". "ונשמרתם מאד לנפשותיכם" היינו תיקון המלכות. קשור למה שקורה במדינה – בכל המדינות, וגם כאן אצלנו – אפשר לומר שזהו סוג של תיקון מלכות, פעולה שהמלכות פועלת לשמור על החיים המשותפים של מה שנקרא המרחב הציבורי. יש לפעמים "'שמור' לנוקבא"^{נח} בבינה, ה עילאה, אבל כאן – שמירת האדם על עצמו ועל אחרים היא במלכות. ודאי קשור לפקוח נפש – "אבא

נג לקו"ת נצבים מט, ד (ע"פ פע"ח שער קריאת שמע פט"ו. ראה הגהת הרנ"ש לאוצרות חיים שער עתיק פ"ד).

נג קהלת ז, יב.

נד איוב ד, כא.

נה ישעיה ו, י.

נו בראשית ג, ט. ראה בית רבי ח"א פט"ו.

נז זהר ח"א מח, ב.

מט תהלים קמז, טו.

נ דברים ד, טו.

נא ראה גם מלכות ישראל ח"ג מאמר "חמש מצוות כלליות".

פדיון נפש הוא תיקון מדות – לעשות פעולה שיש בה משום תיקון מדות

צם פד צומות לתיקון הברית^ב). בתורה הזו רבי נחמן קורא לפדיון המתקה. גם קשור כפי שהוסבר, המתקה יכולה להיות המתקת הדינים בשרשם, בבינה, אבל גם יכול להיות, כמו שכתוב

הרבה פעמים בתניא, שבתוך הלב גופא החסדים (ה חסדים) צריכים לגבור על הגבורות (ה גבורות) ובכך להמתיק את הדינים. כמו שהרבי אומר שהענין שלי הוא להגביר את הצורה על החומה. או, ביטויי אחר, "לאכללא שמאלא בימינא" – כשהגבורות נכללות בחסדים יש המתקה. אז אפשר לפעול בצורה הרבה יותר קלה ומהירה – "עד מהרה ירוץ דברו".

שוב, הרווחנו דרוש של י-ה-ו-ה:

י	פקוח נפש
ה	חשבון נפש
ו	פדיון נפש
ה	שמירת נפש.

סב טעמי המנהגים תתקלד בשם העולם, ובקו"א שם בשם רבי פנחס מקורץ (מובא באמרי פנחס ש"ז את קסג).

יסד ברתא^{נח} לפי ההסבר כעת. אחרי כל זה יוצא שפדיון נפש – שהפשט שלו הוא פדיון הניצוצות, "פדה בשלום נפשי"^ט, לברר ולתקן ניצוצות – הוא תיקון המלכין קדמאין

דתהו דמיתו, כנגד ה"ז של שם הוי'. יוצא, אם כן, שפדיון נפש הוא תיקון מדות – לעשות פעולה שיש בה משום תיקון מדות (עיקר הסבה לשמה נברא האדם, כידוע מרבינו סעדיה גאון^ט).

בניגוד לחשבון הנפש הפנימי, פדיון נפש הוא בדרך סגולה – שעושים כך וכך, ופועל משהו, מחולל גאולה ותיקון ב"ז של שם הוי' (והוא סוד פדיון הבן – הבן הוא ז"א, ה"ז של שם הוי', כאשר היסוד, האות-ברית-קדש, הוא "סיומא דגופא"^{סא}, וידוע שפדיון הבן הוא סגולה לתיקון הברית – המשתתף בסעודת פדיון הבן כאילו

נח זהר ח"ג רמח, א; תקו"ז תקון כא (סא, ב). נט תהלים נה, יט.

ס ראה אמונות ודעות מאמר עשירי אות ב. כתר שם טוב (קה"ת) אות כד. סא הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ♦ רפואה תלויה בהמתקת הדינים – ובעצם כל הדינים במציאות הם חוליים שצריך לרפא.
- ♦ הצדיק ממתיק דינים בשרש ואז מלביש את הישועה בדרך הטבע.
- ♦ הצלחה במציאות דורשת קודם כל ישועה בשרש.
- ♦ לא ניתן לכוון לרפואה הפרטית המדויקת של האדם בלי סיעתא דשמיא אלקית.
- ♦ מכל גימטריא ניתן לעשות פדיון נפש – כאשר מתרגמים אותה למטבעות לצדקה.
- ♦ ניתן לעשות פדיון נפש על ידי אמירת ספר תהלים או עשרה פרקי תהלים.
- ♦ המתקה בשרש היא הראיה שהכל טוב והמתקה למטה היא כלילת הלא-טוב בטוב.
- ♦ יש כוונת רפואה החלמה בטבילת הלחם במלח.
- ♦ למלכות יש אחריות על "שמירת הנפש" במרחב הציבורי.
- ♦ כל פעולה של תיקון מדות מחוללת פדיון נפש.

התוועדות

לחג הסוכות

אמונה, תשובה, רפואה וגאולה

בריא, חזק ושמח!

כולם היום עסוקים מאד בבריאות, ברפואה, סופרים נדבקים ומחלימים ונוהרים מלהפיץ נגיפים. נאחל שכולם יהיו בריאים! איך מאחלים למישהו להיות בריא? באידיש אומרים 'זאלסט זיין געזונט און שטארק' – תהיה בריא וחזק. לא מספיק רק בריא, אלא בריא וחזק. פעם אחד מחשובי החסידים איחל לרבי שיהיה 'געזונט און שטארק'. מותר לאחל לרבי – הרבי לא רק מברך אותנו, גם אנחנו מברכים אותו. אפילו הקדוש ברוך אמר למשה רבינו שהוא צריך לברך אותו... בכל אופן, הרבי ענה לו – 'ומה עם פריילאך?!'. לא מספיק להיות בריא וחזק – זה טוב מאד, אבל צריך להיות בריא וחזק ושמח. סימן שאפשר להיות בריא וחזק אבל לא שמח – צריך גם שמחה.

כשמתבוננים באמרה זו, שהרבי רצה שיוסיפו גם שמח, מבינים שהשמחה היא תכלית החזק של הבריאות. אם אתה בריא וחזק אבל לא שמח, אתה לא בריא-חזק בשלמות, לא זכית עדיין לרפואה שלמה – אתה עדיין חלש, עדיין לא נצחת לגמרי את המחלה. החג של השמחה הוא סוכות, "זמן שמחתנו", ובו אנחנו מכריזים בנטילת ארבעת המינים שאנחנו נצחנו במשפט שהיה בראש השנה ויום כיפור – "דיין נצח!". אנחנו מכריזים שנצחנו את המחלה, אנחנו בריאים וחזקים, ותכלית החזק והבריאות היינו להיות שמח – "זמן שמחתנו".

שלשה רגלים – שלשה רופאים גדולים

יש שלש רגלים בשנה, "שלש רגלים תחג לי בשנה". רגל נוטריקון רופא-גדול – כל אחד משלשת הרגלים הוא רופא גדול לרפא אותנו. לכן ה' זכה אותנו בשלש רגלים – פסח, שבועות וסוכות (לפי הסדר מ"ראש השנה לרגלים"). השמחה מדפאת, ועיקר השמחה הוא כעת, "זמן שמחתנו". בפסח לא כתובה שמחה בפירוש בתורה, בשבועות כתובה שמחה פעם אחת, אבל בסוכות השמחה כתובה שלש פעמים – 'חזקה' של שמחה – לכן הוא "זמן שמחתנו".

אפשר להגיד ששלשת הרגלים, שלשת הרופאים, הם בעצמם "בריא, חזק ושמח" – בחג הפסח הרופא הגדול נותן לנו הוראה – רוצה להיות בריא? תאכל מצות. מצות הן "מיכלא דאסוותא" – גם "מיכלא דמהימנותא", מאכל האמונה (הכל מתחיל ועומד על האמונה), אבל יש גם תוספת של מאכל הרפואה. לקחת רפואה ולאכול. אם כן, רואים בפירוש שחג הפסח, "חג המצות", הוא בשביל להתרפאות.

לגבי שבועות כתוב² שעד שלא התקרבו לפני הר סיני ואמרנו "נעשה ונשמע"³ לא התרפאו, אבל במתן תורה כולם התרפאו

נרשם על ידי איתאל גלעדי. מבוסס על שמחת בית השואבה תש"פ והקלטת ב' אלול תשע"ז. לא מוגה.

א ראה זהר ח"ב קפג, ב.

ב במדבר רבה ז, א.

ג שמות כד, ז.

אנחנו רוצים רפואה? חז"ל אומרים "גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם". אנחנו היום בדור של תשובה. ברוך ה', אנחנו רואים תופעה של 'מחפשים'. אנשים מרגישים ריקנות מסוימת בחיים, חוסר משמעות לחיים, ולכן מחפשים. יש הרבה יהודים, ישראלים, שנוסעים להודו (ולעוד מקומות) אחרי הצבא וכיו"ב ומחפשים. תשובה היא לחפש – לחפש את האמת, לחפש מי אני, למה אני פה, ובעצם לחפש את אלקים. כמו שאנשים היום מחפשים את אלקים, רואים שהרבה מאד אנשים מחפשים שיטות שונות של רפואה. יש קשר בין שני החיפושים – "אני הוי' רופאך", ה' הוא "רופא כל בשר ומפליא לעשות", והדרך לריפוי הפרט והכלל היא תשובה אל השרשים שלנו, תשובה אל ה'.

כמו שתשובה קשורה לרפואה היא קשורה גם לגאולה. לכן בתפלת שמו"ע הברכות של התשובה וסליחה הולכות יחד עם הברכות של גאולה ורפואה. הרבי הקודם, אדמו"ר הריי"צ, אמר "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה" – מיד כשעושים תשובה נגאלים. אם כן, יש קשר בין תשובה, רפואה וגאולה – עושים תשובה, מתרפאים בגוף ובנפש ואז זוכים לגאולה. אבל עוד לפני הכל צריך אמונה. אי אפשר לעשות תשובה, להתחיל בתהליך, אם אין אמונה. אמונה היא בעצם יסוד היסודות, כמו שהרמב"ם כותב בתחלת החיבור שלו ש"יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון". "מצוי ראשון" הוא ה', בורא העולם. יתכן שבתחלה יש לי איזו תחושה פנימית שיש משהו, לא יכול להגדיר, אפילו קשה לפעמים בהתחלה לומר את המלה ה' או אלקים. אבל כמו שאמרנו מחפשים משמעות, בשביל מה אני פה, ואם אכן יש משמעות לחיים סימן שיש מישהו או משהו שעשה את המשמעות, שרוצה ממני משהו. מחפשים את הלא־ידוע, אבל הלא־ידוע הזה בעצמו בסופו של דבר הוא אלקים, ה'. בלי אמונה אין כלום. בלי אמונה האדם חי חי טבע נטו. מתוך אמונה באים לתשובה – אם

– לא היו סומין, לא היו חגרין – סימן שאי אפשר לקבל את התורה בלי להיות בריא ב־**רמח** איברים ו־**שסה** גידים (על מנת לקבל **רמח** מצות עשה ו־**שסה** מצות לא־תעשה). בשביל לקבל את התורה לא מספיק להיות בריא, צריך להיות חזק – כדי לקיים את כל התורה. לכן בסיום כל חומש בתורה אנחנו מכריזים "חזק חזק ונתחזק".

אבל רפואת סוכות, "זמן שמחתנו", עולה על כלנה. איך נבין זאת? הרפואה של הרגל הזה, הרופא הגדול שמופיע עכשיו ומרפא אותנו, היא השמחה. תכלית הבריאות והחוזק היא השמחה. כשאתה שמח זהו סימן מובהק שאתה באמת בריא וחזק. בסוכות אנחנו שמחים, וכשמגיע שמחת

תורה אנחנו כבר שמחים מאד.

הגענו כעת לרגל השלישי מתחלת ה'מגפה'. הגיע הזמן שתהיה לכולם רפואה שלמה, וכל יהודי יהיה בריא, חזק ושמח!

שלמויות האתרג –

אמונה, תשובה, רפואה וגאולה

עד עכשיו דברנו על רפואה שלמה, לה זוכים בחג הסוכות. בספרים הקדושים יש רמז לגבי האתרוג של סוכות, שכולל גם רפואה שלמה. כתוב ש**אתרג** (בכתיב חסר, כמו ברמז המפורסם "אל תבואני רגל גאווה"¹) ראשי תיבות **אמונה**־**תשובה**־**רפואה**־**גאולה**. מה הקשר לאתרוג? כתוב שהאתרוג צריך להיות שלם, ולכל ארבעת הדברים האלה מוסיפים את המלה שלמה – "אמונה שלמה", "תשובה שלמה", "רפואה שלמה" ו"גאולה שלמה".

יש קשר בין כל הדברים האלה: קודם כל,

תכלית הבריאות
והחוזק היא
השמחה. כשאתה
שמח זהו סימן
מובהק שאתה
באמת בריא וחזק

עושים תשובה שלמה, מתוודים ומכים על הלב, כמובן. בסוכות אנחנו כבר מגיעים לרפואה שלמה – בריא וחזק ושמח, כמו שהסברנו. זה הזמן לרקוד הרבה ברגלים, כדי לשנות את כל ההרגלים. אז זוכים בשמחת תורה לשמחת הגאולה – "בא יבא צמח בשמחת תורה"! כתוב בספרי חסידות שאנחנו אומרים "לדוד ה' אורי וישעי" עד הושענא־רבה, מתוך הזדהות עם דוד המלך, שנמצא במלחמות־הלא־נגמרות של העולם הזה ורק משתוקק ל"שבתי בבית הוי"

שיתקיים לעתיד לבוא, אבל בשמחת תורה כבר לא אומרים את הפרק – כי שמחת תורה היא גילוי של הגאולה, כשרק אנחנו וה' נמצאים יחד בבית המקדש.

שלמות – חיבור של פנימיות וחיצוניות

הסברנו את הסדר של האתרג – אמונה־תשובה־רפואה־גאולה – אבל מהי השלמות בכל אחד מהדברים האלה? כתוב בחסידות שלדבר שלם יש תמיד שני ממדים – החיצונית והפנימיות שלו. מדברים על תשובה ועושים תשובה, צריך לדעת שתשובה יכולה להיות בחיצוניות ויכולה להיות בפנימיות, אבל תשובה שלמה צריכה גם פנימיות וגם חיצוניות.

בחסידות, במיוחד בחסידות חב"ד, המלה הכי חשובה היא פנימיות – שכל תופעה, כל חויה נפשית, תהיה חויה פנימית, לא רק חויה חיצונית. יש פסוק מאד חשוב שדורשים בחסידות – "לא יחפץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו". הכסיל גם מחפש, רק שהוא מחפש חויה אישית, טריפ. הרבה נוסעים להודו לשם כך, אבל אם ה' עוזר הוא בסוף מאיר להם את העינים שהעיקר הפנימיות ולא החיצוניות – התבונה האמתית, ולא רק הכיף־כאילו, הסיפוק מהחויה

הכסיל גם מחפש

רק שהוא מחפש
חויה אישית, טריפ.
הרבה נוסעים
להודו לשם
כך, אבל אם ה'
עוזר הוא בסוף
מאיר להם את
העינים שהעיקר
הפנימיות ולא
החיצוניות,
הסיפוק מהחויה
החיצונית

אני מאמין בה' אני רוצה לחזור ולהתחבר אליו, "והרוח תשוב אל האלהים".

סדר עבודה

יש כאן סדר של עבודה, תהליך נפשי שלם: התהליך מתחיל בשכל, בו צריכים לגלות־להפנים את האמונה שלנו, "לידע שיש שם מצוי ראשון". כשאברהם אבינו פרסם את ה' בעולם, הוא בעיקר עשה עבודה של שכל. אם מגלים את האמונה בשכל, התשובה תבוא בדרך ממילא. התשובה בעצמה היא

בעיקר בלב, ברגש – מתוך געגועים לחזור אל ה' יש בלב חרטה על העבר וקבלה לעתיד. התשובה נותנת לאדם 'כנפים' של אהבה ויראה, להשתחרר מהמקום שלו ולעוף אל ה'. הרפואה שייכת כבר לחלק המוטבע של האדם, להרגלים שצריך לשנות. דווקא את הדברים הפשוטים הכי קשה לעשות, כי צריכים לשנות הרגלים. כאשר מתגברים ההרגל נעשה טבע ואז האדם מתרפא. זהו יסוד הביטוי "גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם" – צריך לשנות את ההרגלים הרעים מכח התשובה שבלב, להיות 'לב שליט על הכבד', להתגבר על הכובד של הטבע הראשון ולקנות בנפש טבע שני. בסדר של הספירות, שכל, רגש ומוטבע־מעשה הם חב"ד (חכמה־בינה־דעת, כחות המושכל), חג"ת (חסד־גבורה־תפארת, כחות המורגש) ונה"י (נצח־הוד־יסוד, כחות המוטבע) – כשעוברים את כולם מגיעים עד למלכות, הגילוי במציאות החיצונית, ואז יש גאולה, גילוי מלכות ה' בעולם כולו.

אפשר להסביר שיש כאן סדר של חגי תשרי: ראש השנה, היום של המלכת ה', הוא היום של האמונה השלמה – אנחנו מאמינים שיש לעולם בורא ושהוא מלך העולם, ומכניסים את האמונה הזו טוב־טוב לראש. ביום כיפור פשוט

פנימיות התורה בשפה של הדור כדי שנעמיק באמונה ונחבר אליה ממד פנימי יותר, ורק אז האמונה תהיה שלמה.

את שני רבדי התשובה כולנו מכירים: יש תשובה מיראה ויש תשובה מאהבה. תשובה מיראה הופכת את הזדונות לשגגות – עשיתי עבירה, אבל היא היתה בטעות. תשובה מאהבה הופכת את הזדונות לזכויות – כאילו שעשיתי עבירה והיא הופכת להיות מצוה ממש. פלאי פלאים, דבר שאי אפשר להבין בשכל בכלל. התשובה חוזרת לעבר שלי והופכת משהו בעבר מרע לטוב, מחשך לאור, ממר למתוק. פעם היתה הרבה יראת העונש בתשובה, אבל בדור שלנו זה לא הענין. במושגים של היום, תשובה מיראה היא 'יישור קו' עם הקב"ה. אני מאמין שיש בורא לעולם, שגם רוצה ממני משהו, יש לי שליחות בחיים. עד עכשיו לא הייתי איתו בסדר, וכעת אני 'מיישר קו' – מתחיל לעשות מה שה' רוצה, להניח תפילין, לשמור שבת. זה דבר מאד חשוב, אבל הוא עדיין הממד החיצוני של התשובה. הממד הפנימי של התשובה, תשובה מאהבה, הוא לא 'ליישר קו' עם ה', להיות בסדר, אלא להתתייחד עם ה' – שיהיה "אלהי בקרבי", שאני אשאב אל תוך ה' וה' יחדור אל תוכי, ונהפוך להיות אחד. התאחדות כזו, אותה באמת מחפש בעל תשובה, יכולה להיות רק מאהבה. מי שנוסע להודו ומחפש שם אלקים הוא לא מחפש אותו בשביל ליישר איתו קו – הוא מחפש את אלקים, כמו בחורה שמחפשת את בן הזוג שלה, "אני לדודי ודודי לי". בסוף הוא יצטרך גם ליישר קו עם ה', אי אפשר להסתפק בפנימיות בלי חיצוניות, התכלית במציאות בן זוג היא "והיו לבשר אחד", להיות אחד ממש מתוך אהבה. בדור של תשובה העיקר הוא הפנימיות – זו התשובה השלמה שתביא את הגאולה.

ברפואה מאד קל לזהות את שני הממדים – "רפואה" שלמה כוללת רפואת הגוף ורפואת הנפש. היום כולם יודעים שיש יחסי גומלין בין הגוף לבין הנשמה וכדי שאדם יהיה בריא ושלם

החיצונית, גם אם נדמה לי שהיא חוויה מיסטית וכיו"ב. שוב, העיקרון הוא שכל דבר צריך להיות שלם, ובמיוחד ארבעת הדברים האלה שכתוב עליהם בפירוש התואר "שלמה". לא מבטלים את החיצוניות. אדרבה, אומרים שצריך את שני הממדים יחד – גם החיצוניות חשובה, אך היא צריכה להתחבר עם הפנימיות ולהיות טפלה לה. לאור ההקדמה הזו, התובנה הזו, צריכים למצוא בכל אחד מהמושגים שני ממדים, פנימי וחיצוני, שצריכים להתחבר:

איזה שני ממדים יש באמונה? אחרי קריעת ים סוף כתוב "ויאמינו בהו' ובמשה עבדו". עם ישראל צריך להאמין בה' וגם במשה נותן התורה. כתוב שבכל דור יש משה רבינו שצריך להאמין בו, והוא גם ראוי להיות המשיח של הדור, ונעשה תשובה שלמה. אפשר להסביר שפנימיות האמונה היא האמונה בה' – שאני מאמין במציאות ה', וגם מרגיש שהוא מלווה אותי בכל צעד

בחיים – והאמונה שיש לה' נביא, מנהיג שנותן לנו הוראות, היא חיצונית האמונה. לא מספיק להשאיר את האמונה בלב, בפנימיות, וצריך גם ליישם אותה בחיים – לפי ההוראות של התורה, ההוראות של משה רבינו. אבל בחסידות אוהבים להסתכל לעומק של כל דבר, להגיד "איפכא מסתברא" מהמחשבה הראשונה, ויש פירוש ממש הפוך (ו"שבעים פנים לתורה") – האמונה במשה היא לא רק אמונה שיש פוסק-הדור ומנהיג-הדור שמלמד אותנו ללכת בדרך ה', אלא אמונה שיש בדור מישהו שיש לו כח גלות ממד יותר נסתר ופנימי באמונה שלנו בה' עצמו. חיצוניות האמונה בה' היא ירושה לנו מאבותינו הקדושים, כולנו "מאמינים בני מאמינים", אבל ה' שולח בכל דור 'משה רבינו' שילמד אותנו את

הממד הפנימי של התשובה, תשובה מאהבה, הוא לא 'ליישר קו' עם ה', להיות בסדר, אלא להתתייחד עם ה' – שיהיה "אלהי בקרבי"

עדיין חסרה לנו
תשובת הכלל,
תשובה כזו מיד
תתבטא במשרדי
הממשלה, בראש
הממשלה, וגם
בעולם כולו –
תשובה שלמה
תביא מיד לגאולה
שלמה!

מיצרים – כתוב שכל הגלויות נקראו מצרים, על שם מיצר – וצריך להגאל מהמצרים שלנו, הפרט. אבל גם הכלל, עם ישראל, צריך להגאל. כאן גאולת הכלל היא הפנימיות, הנסתה, אבל היא העיקר – לה אנחנו מצפים ובה אנחנו מאמינים, ואנחנו מאמינים שבגאולת הכלל כלולה גאולת כל פרט ופרט. כל התהליך הוא להגיע לגאולת הכלל, אבל מאמינים שבגאולת הכלל כל פרט

ופרט יגאל מכל המיצרים שלו.

לחיים לחיים, שנזכה להאמין בה' ובמשה עבדו; שנעשה תשובה מיראה – 'ניישר קו' עם הקב"ה ונעשה ביום-יום מה שהוא רוצה מאתנו – אבל בעיקר שנגיע לתשובה הפנימית של דבקות בה'; שנזכה לרפואה שלמה, בגוף וגם בנפש – שכל היהודים (וכל באי עולם) יהיו בריאים, חזקים ושמחים! והעיקר שנזכה לגאולה שלמה, לפרט ולכלל. שוב, אמרנו שהמושגים פרט וכלל חוזרים ממש לתשובה. עד עכשיו, עיקר התשובה שהיה, גם בדור שלנו, היה בנוגע לפרטים – פלוני עושה תשובה ואלמוני עושה תשובה – אבל עדיין חסרה לנו תשובת הכלל, שעם ישראל יתעורר וירצה לעשות תשובה כעם, עם הנבחר על ידי ה' להביא גאולה לעולם. תשובה כזו מיד תתבטא במשרדי הממשלה, בראש הממשלה, וגם בעולם כולו – תשובה שלמה תביא מיד לגאולה שלמה!

הוא צריך רפואת הגוף ורפואת הנפש. הכי ברור שרפואת הגוף היא החיצונית, הממד הנגלה של הרפואה, אבל רפואת הגוף בלי רפואת הנפש לא עובדת. יש תלות זו בזו, בנוסף לרפואת הגוף חייבת להיות גם רפואת הנפש. לכן, כמו שמחפשים כל מיני שיטות של רפואת הגוף יש גם כל מיני שיטות של רפואת הנפש היום. לשם כך בעיקר צריך להגיע לאמת של ה', שהוא ה"רופא כל בשר ומפליא לעשות".

גם בגאולה יש שני ממדים, שמאד נוגעים לדור שלנו – גאולת הפרט וגאולת הכלל. בעצם, אפשר לומר את המושגים האלה גם על תשובה – יש תשובה של פרט, שאני חוזר בתשובה, ויש תשובה של עם ישראל. כשהכלל חוזר בתשובה הדבר צריך להשתקף במדינה, בעולם כולו, ולא רק בארבע אמות שלי. בכלל, המצב של "ארבע אמות" שלי הוא מצב גלותי. כך כתוב – "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" – אדם יושב בבית והשכינה שורה, אבל זו גלות. אנחנו רוצים גאולה – שינוי שנראה אותו בעינים, שנריח אותו באוויר. יש ביטוי בחסידות שבו ביום שמשח יבוא נקרא על בואו בעיתון, נשמע ברדיו, בטלוויזיה, הדבר צריך להגיע לממדים של הכלל – גם של עם ישראל וגם של אומות העולם. כמובן, גם היחיד צריך להגאל. לכל אחד יש מצוקות,

'לחיים' במקום עליה לתורה

הבוידע־רב, שספר את הסיפורים האלה, הושפע מהם עד סוף ימיו: הוא הצטייד תמיד בבקבוק משקה, כדי שיוכל לכבד כל יהודי עובר אורח שהיה נכנס לבית הכנסת, לשבת ולהתוועד אתו.

בשביל הסיפור הראשון, להוציא בקבוק משקה בי"ט כסלו, מספיקה זיקה מסוימת לחסידות. אבל בשביל הסיפור השני, עם הווארט שה'לחיים' הוא במקום העליה לתורה, צריך להיות ממש חסיד 'שרוף'... בעומק, זהו עצם שמחת התורה – השמחה צריכה להעלות יהודי למדרגה כזו שהוא מבין ומחדש שה'לחיים' הוא כמו עליה לתורה. בשמחת בית השואבה היו עדיין מדרגות בעם ישראל – חסידים ואנשי מעשה רקדו ושאר העם עמדו מסביב – אבל הענין של שמחת תורה הוא שוויון של כל היהודים. בשמחת תורה רוקדים עם הספר סגור – אין הבדל בין תלמיד חכם לעם הארץ – וגם כל היהודים, מגדולי הקהל ועד "כל הנערים" עולים לתורה. כתוב שכמו שאנו שמחים בתורה גם התורה שמחה בנו, בעם ישראל שהוא מקור האותיות שלה – **ישראל** ר"ת "יש ששים ריבוא אותיות לתורה". כשם שספר תורה זקוק לכל האותיות, ואין הבדל בין אות לאות, כך התורה זקוקה לכל נשמות ישראל ושמחה בכלן, ללא הפרש ביניהן. כשהיהודים עושים 'לחיים' הם נעשים כולם שוים – ראש הישיבה והתלמידים, הלמדנים והיהודים הפשוטים, החסידים והמתנגדים וכנראה שגם

היה רב חב"די חשוב ברוסיה, בזמן סטלין ימ"ש – רצה לעלות לארץ אך לא הצליח, ונפטר שנתיים לפני השואה – שנקרא רבי זושא, הרב מבוידע. בצעירותו היה מתמיד ועילוי גדול, והוריו שלחו אותו ללמוד בישיבה הכי טובה – ישיבת טעלז. ראש הישיבה ומייסדה הוא מגדולי ישראל הידועים, רבי אליעזר גורדון. הרב מבוידע התחבב על ראש הישיבה, שקבע איתו חברותא. הרב גורדון היה קצת חב"דניק בסתר – הוא נהג להסתגר בחדרו וללמוד באין־רואים לקוטי תורה ותורה אור, אך מר' זושא, שבא ממשפחה חסידית, הוא לא הסתיר את הזיקה לחסידות. פעם בי"ט כסלו, כשהם ישבו לחברותא, הרב גורדון פנה לבחור הצעיר ואמר – 'היום לומדים גמרא?!'. הוא הוציא מהכיס בקבוק משקה ואמר שהיום מתוועדים...

הגיע שמחת תורה. ר' זושא רצה לעשות שמח עם הבעלי־בתיים, היהודים הפשוטים בבית הכנסת, ובמקום לרקוד עם תלמידי הישיבה הוא הלך ורקד אתם. כשהגיעו לקריאת התורה הוא חכה בשקט שיתנו לו עליה – היה בחור צנוע – חכה וחכה, אבל לא נתנו לו, שכחו ממנו (אף שבא לשמוח אתם באופן מיוחד). כשהוא חזר לישיבה הוא נכנס לראש הישיבה והתחיל לבכות – 'לא קבלתי היום עליה לתורה'. הוא בוכה וראש הישיבה משקיט אותו – 'מה אתה בוכה? בא נשתה לחיים, ובלחיים הזה אתה יוצא ידי חובת עליה לתורה לכל דבר!'.
<<<

נעוץ סופן בתחילתן

הבריאה, ולהגיע מזה ליראה ובטול. והנה **תורה** = **יראת** ("ראשית חכמה יראת ה'"), על ידי התורה מגיעים ל**ירא בשת** (אותיות **בראשית**, "ראשית חכמה"), שזה "בעבור תהיה יראתו על פניכם" דהיינו בושתי פנים. יראה עילאה היא מההכרה ש"כולא קמיה כלא חשיב", "בייה הוי' צור עולמים" – "בשתי אותיות ברא הקב"ה את עולמו". יש כאן שתי יראות: יראה בסוף התורה, "המורא הגדול", ויראה בתחילתה מכח ה"ראשית", כל **יראה** = **ריו**, ונמצא שיש כאן זיווג של **ירו** תחתון ו**ירו** עליון כמבואר באר"י. **ירו ירו** = **תבל** = **עדן נהר** גן = ג פעמים **קדם**.

ועוד: **המורא הגדול** = **ש**, והנה במלה **ראשית** יש **ש** באמצע וסביבה אותיות **יראת** (= **תורה**), דהיינו **ראשית** = **יראת המורא הגדול**, ו**בראשית** = **ביראת המורא הגדול**. **המורא הגדול** = **פחד יצחק** (מדת היראה-גבורה של יצחק, "תורה מפי הגבורה נתנה") = אלהים במילוי ה', **אלף למד הי יוד מס** = **רוח אלהים** (שנאמר אחרי "בראשית",

"ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל. בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ". מבאר השפת אמת את המשך תחילת התורה לסופה ("נעוץ סופן [סוף התורה] בתחילתן [תחילת התורה]"): במתן תורה זכו ישראל ליראה, כמו שכתוב "ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו", וזה שנאמר כאן "ולכל המורא הגדול" – והיינו יראה עילאה, יראת הרוממות, "והאלהים עשה שיראו מלפניו", מלפניו ולא מלפני ברואיו (ואילו יראת העונש היא יראה מהעונש שהוא עצמו נברא), ולזה מגיעים על ידי התורה. יראה זו עצמה נרמזת ב"**בראשית**" אותיות **ירא בשת** **ירא שבת** ("ששבת מכל מעשיו ומחשבותיו ומתבטל כולו לזה היראה") – החכם מגיע ליראת הרוממות מתוך התבוננות בבריאה, "שכל הברואים פלא וכולם במאמר נבראו". וזהו "בראשית ברא" – תכלית הבריאה היא להבין את הראשית, הכח שממנו בא כל

א תרנ"ג.

ב שמות כ, יז.

ג קהלת ג, יד. וראה שבת לא, ב.

ד תקוני זהר כח.

ה הקדמת תקו"ז ה, ב.

ו תהלים קיא, י.

ז יבמות עט, א.

ח ישעיה כד, ד.

ט בראשית רבה יב, י.

שמחים בתורה והתורה שמחה בהם, אין לך עליה לתורה יותר מזה!

שומרי המצוות עם אלה שעסוקים תמיד בשתית 'לחיים'... – וכאשר כולם שמחים זה בזה,

ומופת לרבים.

במדרש (שם) יש עוד ארבעה פירושים ל"ואהיה אצלו אמון" – "אמון פדגוג [מלמד], אמון מכוסה, אמון מוצנע, אמון רבתא". ומפרש השפת אמת שאלו ארבע דרגות מקטנות לגדלות: אמון פדגוג היינו המצוות שבתורה, תיקון אברי האדם כמו שהוא מלובש בגוף, וזו בחינת קטנות (כמפורש במדרש שדרגה זו היא "כאשר ישא האמן את הינק"); אמון מכוסה היינו לימוד התורה ביגיעה, "יגעתי ומצאתי תאמין [לגלות את המכוסה]"; אמון מוצנע היינו דברים הגנוזים ומתגלים רק בזמנים מיוחדים ליחידי סגולה; אמון רבתי היינו מה שאין לו השגה כלל בעולם הזה אלא לעולם הבא (עכ"ד). ועל פי סוד: אמון פדגוג במוחא־סתימאה (כח המשכיל, המלמד); מכוסה בגלגלתא; מוצנע ברדל"א, הנקרא "צניעותא"; "רבתי" היינו חביון עז העצמות שברדל"א, וד"ל. והנה "אמון רבתי" רומז בפשטות ל־ב רבתי של בראשית – האות ב"ת היא פִּיַת, ו"בית רבתי" היינו בית המקדש (בירושלים "העיר רבתי עם"¹⁰) שיבנה במהרה בימינו, ועליו נאמר "כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים"¹¹ – אין לנו תפיסה היום בדרגה זו של "רבתי", כיצד בית המקדש יהיה בית תפלה לכל העמים כאחד ממש, בהתקיימות "כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד"¹².

טז איכה א, א.
יז ישעיה נז, ז.
יח צפניה ג, ט.

"ורוח אלהים מרחפת על פני המים", זו רוח של מלך המשיח".

התורה שמחה

השפת אמת מבאר עוד את סמיכות סוף התורה לתחילתה¹³: העולם נברא על ידי התורה, וכן כל התיקונים שנעשו בעולם הם על ידי התורה, "ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשעים יום יום"¹⁴ – "אמון" היינו מה שבתורה נברא העולם, כמפורש בתחילת מדרש רבה "התורה אומרת אני הייתי כלי אומנותו של הקב"ה", ו"שעשעים" היינו התיקונים שעושים בני ישראל והצדיקים בכל יום ("יום יום") על ידי התורה. "התורה יעצה לברוא העולם" (לשון השפ"א), דהיינו הצדיקים, "במי נמלך? בנפשותן של צדיקים נמלך"¹⁵, כל ישראל ("ועמך כלם צדיקים") שהם אחד עם אותיות התורה, "יש ששים ריבוא אותיות לתורה" ר"ת ישראל¹⁶ – וכעת התורה שמחה שעצתה מתקיימת, וזהו "שמחת תורה!" העצה לברוא את העולם שייכת לנצח והוד, "כליות יועצות"¹⁷, ומופיעה בספירת היסוד הנקראת אות ("אות ברית קדש") דהיינו כללות האותיות שבהן נברא העולם להיות אות

י שם ח, א.

יא תרנ"ג.

יב משלי ח, ל. אמון = 97, שנשעים = 790, היפך ספרות. אמון שנשעים ר"ת אש, "מימינו אש דת למו", "הלא כה דברי כאש". ביאמון שנשעים יש 10 אותיות, משולש 4 שהפינות שלו הן אמן = שילוב הוי' אדני.

יג בראשית רבה ח, ז.

יד מגלה עמוקות אופן קפו.

טו ברכות סא, א. תניא אגה"ק טו.

מעין גנים

נקודה חסידית | פרשת וזאת הברכה

קברו של משה

'ולא ידע איש את קבורתו', וכתוב התם 'וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים'.

נקודת משה נעלמת

עוד נאמר בגמרא שם: מפני מה נסתתרו קברו של משה מעיני בשר ודם? מפני שגלוי וידוע לפני הקדוש ברוך הוא שעתידי בית המקדש ליחרב ולהגלות את ישראל מארצם. שמא יבאו לקבורתו של משה באותה שעה ויעמדו בבכיה ויתחננו למשה ויאמרו לו משה רבינו עמוד בתפלה בעדנו, ועומד משה ומבטל את הגזירה...

כלומר, דוקא משה רבינו יכול לבטל את גזרת הגלות, ולכן קברו נעלם. לעומת זאת, כל קברי הצדיקים הגדולים – החל מהאבות הקדושים במערת המכפלה¹, דרך התנאים והאמוראים הקדושים, עד האר"י הקדוש והבעל שם טוב, ועוד ועוד – אנו יודעים את מקומם, וצריך לומר שהם אינם יכולים לפעול בשמים את בטול הגלות².

יותר בעומק יש לבאר: בכל צדיק, רועה ישראל, יש נקודת משה רבינו, "אתפשטותא

ו'יקבר אתו בני פאָרץ מואב מול בית פעור ולא ידע איש את קברתו עד היום הנה"א. זהו אחד משמונה הפסוקים האחרונים בתורה³ (מתוך הקריאה של 'חתן תורה' בשמחת תורה) העוסקים בהסתלקות משה רבינו, חתימת התורה – "הכל הולך אחר החיתום"⁴.

על קברו של משה נאמר בגמרא: 'ויקבר אותו בגיא בארץ מואב מול בית פעור' אמר רבי ברכיה, סימן בתוך סימן ואפילו הכי 'ולא ידע איש את קבורתו'. וכבר שלחה מלכות הרשעה אצל גסטרא של בית פעור⁵, הראנו היכן משה קבור. עמדו למעלה נדמה להם למטה, למטה נדמה להם למעלה, נחלקו לשתי כיתות, אותן שעומדים למעלה נדמה להן למטה, למטה נדמה להן למעלה, לקיים מה שנאמר 'ולא ידע איש את קבורתו'. רבי חמא ברבי חנינא אמר, אף משה רבינו אינו יודע היכן קבור, כתיב הכא

נערך ע"י יוסף פלאי מהקלטת שידור י"ז מנחם-אב תשע"א.

א דברים לד, ו.

ב ראה בבא בתרא טו, א.

ג ברכות יב, א.

ד סוטה יד, איב.

ה המיקום העיקרי שכן כתוב הוא "מול בית פעור", וכתוב בפרקי דרבי אליעזר שקברו של משה מבטל חרון אף של פעור. חרון אף = משה, "את זה לעומת זה". חרון אף ובמילוי ובמילוי המילוי ובמספר קדמי = 5476 = 74 (עד) ברבוע. ממוצע 4 הפעולות = 1369 = 37, יחידה, ברבוע (= ורוח אלהים מרחפת על פני המים, רוחו של משיח) שלמות עלית משה מסוד חיה לסוד יחידה, נמצא שבטול החרון אף הוא מיניה וביה.

¹ גרסת העין יעקב, ומופיע בהגהות הב"ח על הדף.

² קברו של משה = אברהם יצחק יעקב משה. משה נמצא ב'שזירה' עם האבות במערת המכפלה, ומשום כך גופא לא ידע איש את קבורתו. ראשי וסופי תבות קברו של משה = 481, השראה = 16 = 13 פעמים³⁷. אמצעי התבות = 502, שנות האבות (אמונה פשוטה).

³ ראה תורה תמימה כאן הערה יח.

מת משה")! ל"איש האלהים" מתאים להיות כמו אליהו הנביא שעלה בסערה השמימה והפך להיות מלאך, והרי גם משה נקרא מלאך ("וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים"). משה שייך לנצח, מעשה ידיו נצחיים, ולכן הוא ראוי לחיי נצח (בעשרת הדברים שנבראו בערב שבת בין השמשות, "קברו של משה" הוא השביעי, כמו שמשה עצמו הוא השביעי החביב, ומכוון כנגד ספירת הנצח²).

אך לפי הספרי הטעם שמשה אינו יודע את קבורתו הוא מפני היותו עניו מאד. כלומר, העניו בתכלית מקיים "ונפשי כעפר לכל תהיה", הוא נעשה "שכן לעפר" עוד בחייו, ולכן מתקיים בו "הקיצו ורננו שכני עפר" (כמבואר בגמרא³), וממילא אין בו מיתה וקבורה במובן הרגיל (אלא שהוא רוצה לטעום טעם מיתה, כמו שאמר הבעש"ט שהיה יכול לעלות בסערה השמימה כאלהו אך רוצה לקיים "כי עפר אתה ואל עפר תשוב"). והרמז: **משה לא מת = שפלות (= עת רצון = שמחת חיים = זה פעמים חיים).**

לפי זה יש לפרש את הסיפור על חיפוש קברו של משה, שנדמה למטה ולמעלה בבת אחת: במשה עצמו יש בחינת 'עליונים', "משה איש האלהים", ויש בחינת 'תחתונים', "והאיש משה עניו מאד". לכן משה עצמו אינו יודע את קבורתו, הוא לא יודע את עצמו, הוא נמצא בין שני הקטבים של "איש האלהים" מחד ו"האיש משה עניו מאד" מאידך. מצד העונה והשפלות הוא למטה ואז נדמה לו שקברו למעלה, כי מצד שפלותו לא שייך בו מיתה, אבל מיד הוא הופך להיות איש האלהים ואז קברו למטה, כי בהיותו איש האלהים לא שייך בו מיתה.

דמשה בכל דרא ודרא⁴ המאירה בתלמיד חכם שבדור הנקרא משה, "משה שפיר קאמרת". נקודה זו נמצאת גם בצדיקים שקדמו למשה, נקודת משה רבינו בכח, וכל שכן בצדיקים הבאים אחריו לאחר שנשמתו ירדה לעולם בפועל. אם כן, מי שיכול לבטל את הגלות הוא נקודת משה שבכל צדיק וצדיק! אלא שנקודה זו עצמה נסתרת ונעלמת, "ולא ידע איש את קבורתו" – איש אינו יודע היכן נמצא משה רבינו בתוך הצדיק. לכן כשאנו באים להתפלל על קבר הצדיק, מתוך התקשרות עם נשמתו, איננו 'נוגעים' עדיין בנקודת משה שבו, הנעלמת בתכלית. כשבאים לציון הבעל שם טוב במעזיבו, למשל, הבעש"ט אכן נמצא שם, אבל נקודת משה שבו איננה גלויה. זו כוונת הגמרא "מפני מה נסתתר קברו של משה" – לא רק קברו של משה אלא נקודת משה שבכל צדיק וצדיק נסתרת ונעלמת, כדי שלא נוכל להתקשר אליה ולבטל את גורת הגלות. אנחנו רוצים כמובן גאולה ומשיח עכשיו, אבל הקב"ה רוצה בינתיים להמשיך את הגלות ("ואין אתנו יודע עד מה") ולכן הוא מסתיר מאתנו את נקודת משה.

משה למטה ולמעלה

נחזור כעת לדברי הגמרא שגם משה עצמו אינו יודע את קבורתו, "ולא ידע איש" היינו משה עצמו שנקרא איש. בגמרא דורשים זאת ממה שנאמר בתחילת הפרשה "אשר ברך משה איש האלהים", אבל בספרי דורשים זאת מהפסוק "והאיש משה עניו מאד"⁵. ההבדל הזה הוא משמעותי:

בגמרא נראה שהטעם שמשה לא יודע את קבורתו הוא מפני שמיתה לא שייכת בו, הוא "איש האלהים" ולא שייך שימות ויקבר (וכמו שנאמר בגמרא קודם לכן "ויש אומרים לא

יב אבות פ"ה מ"ו. ובקצרה: פי הבאר, המן והקשת כנגד חב"ד. הכתב והמכתב והלוחות כנגד חג"ת. קברו של משה כנגד נצח (ומערת משה ואליהו כנגד הוד, מצד משה "בינה עד הוד אפתשטת" ומצד אליהו "איהי בהוד"). פי האתון יסוד. פי הארץ מלכות. יג ראה סוטה ה, א.

ט תקוני זהר תקון סט.

י סוכה טל, א.

יא במדבר יב, ג.

לא ידע ולא אתידע

הסוד של "לא ידע איש את קבורתו" – אף אחד לא יודע וגם משה עצמו לא יודע – שייך באופן מובהק למושג החשוב בקבלה "רישא דלא ידע ולא אתידע", הראש העליון של הכתר (ובראשי תבות רדל"א. לרוב מקובל לומר בקיצור "רישא דלא אתידע, אבל במקור כתוב "לא ידע ולא אתידע") – "לא ידע" לעצמו ו"לא אתידע" לאחרים.

והנה בתוך רדל"א נמצא "חביון עז העצמות" (לשון האר"י, על פי לשון הנביא "ושם חביון עזה"⁷). זה הסוד העמוק של אידיעת קברו של משה – חביון נחבא ונסתר בעצם, ושם נמצא סוד הגאולה. אם משה עצמו היה יודע את "חביון העצמות" שבתוכו, את הנקודה העצמית הפנימית ביותר, הוא היה "מתפלל על הציון של עצמו" ומבטל את גזירת הגלות. אבל בינתיים רק ה' יודע מהי הגלות ולשם מה צריך אותה, מהי הגאולה ומתי היא תבוא.

באופן אחר, משה לא השיג בחייו את שער הנו"ן מחמשים שערי בינה. שער הנו"ן הוא סוד "איני יודע"⁸, ושייך במיוחד לאי ידיעת המקום – "ואי זה מקום בינה". אך ביום הסתלקותו השיג משה את שער הנו"ן, והגיע לדרגת המקום שאינו יודע, "ולא ידע איש את קבורתו". אכן, לבסוף יתגלה לנו סוד קברו של משה, נראה את משה ותבוא הגאולה.

רמזים בפסוק

נסיים ברמזים בפסוק: המלה הראשונה "ולא" היא חצי המלה הראשונה של החלק השני "עד". ויש לקרוא את הפסוק, "ולא. ידע איש את קבורתו עד היום הזה" – בינתיים "ולא" אבל בעתיד "ידע איש" וכו'. **ידע איש את קבורתו עד היום הזה = עב פעמים חיה (משה)** הוא כפולת חיה).

ראשי וסופי תבות: **ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה = לב** ברבוע, ואם נוסיף את האותיות האמצעיות (דירוז) נקבל 1275, משולש של 50, סוד גילוי שער הנו"ן הנ"ל.

ב"ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה" יש 25 אותיות, הראשונה האמצעית והאחרונה הן **בהו**. מצד אחד דורשים "בהו" – בו הוא, משה נמצא בקברו. אבל בהו הוא לשון ריקנות, "תהו ובהו" מתורגם "צדיא וריקניא" – הקבר הוא ריק, משה לא נמצא שם באמת, בהיותו סוד רדל"א (כנהוג לומר על צדיקים גדולים שלאחר תקופה מסוימת הם כבר לא בקברם, בפרט צדיקים שנקברו בחו"ל וכבר עלו לארץ הקדש).

הפסוק מתקשר ל"בראשית" (סוף התורה בתחילתה), "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" ולא ידוע אם משה בשמים, למעלה, או בארץ, למטה⁹.

⁷ ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה ועוד בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ = 2 פעמים 2197 (ממוצע), 13 בחזקת 3.

⁸ יד' חבקוק ג, ד.

⁹ טו מבואר באריכות במאמר אבן ישראל, מעין גנים במדבר.

חרב גאווה

"אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך ואשר חרב גאותך". אנחנו "עם נושע" שאומרים "הושיעה נא" בחג הסוכות, וכן חרב גאותך ראשי תבות **חג** רמז לנטילת לולב הנמשל לחרב וסימן נצחון ("דין נצח"). בהמשך לזה, **חג** הפסח הוא ראשי תבות "חמלה גדולה" (יציאת מצרים מתוך "חמלה גדולה ויתרה חמלת עלינו"), וחג השבועות הוא "חמדה גנוזה", כינוי לתורה שניתנה לישראל.

תום ודעת עמ' שו

סוכה במתנה

הצדיק נותן את מדרגתו

נתינת מתנה היא לפי מציאת חן. על ידי שמשמשים את הצדיק מוצאים חן בעיניו. מובא בלוח 'היום יום' שהקשר בין הקב"ה ליהודים הפשוטים הוא על ידי מצוות מעשיות. יש משל על חכם מופלג מחד ובור ועם הארץ מאידך שאין ביניהם יכולת לתקשר. רק כאשר החכם מבקש מהבור לעשות דבר מה נוצר ביניהם קשר. גיסו של הבעש"ט מקבל ממנו מתנה ששייכת לבעש"ט בעצמו. כל המופת לא שייך לר' גרשון בפני עצמו. זהו "מעשה בעש"ט" מובהק ודוגמא מצוינת להשפעה של הבעש"ט. אמנם הבעש"ט נותן לר' גרשון את מדרגתו בגלל שמצא חן בעיניו, אבל ברור שר' גרשון צריך להיות כלי לכך בעצמו עם ביטול. העובדה שר' גרשון לא ידע להשיב לבעש"ט על השכר שהוצע לו מוכיחה שעשה זאת לשמה, ללא כוונה לקבל שכר. יש סיפורים רבים על כך שהצדיק מרגיש שמגיע דבר מה למישהו ושעליו להעביר זאת, מבלי שהאדם ירגיש זאת כלל. לעתים הדבר הוא לכתחילה. ניתן לומר שהבעש"ט מרגיש קודם שמגיעה לר' גרשון מתנה רוחנית השייכת למדרגתו, לפני שהוא מבקש ממנו שיעשה למענו. ר' גרשון חייב לעשות בעצמו ולכן הבעש"ט לכתחילה מבקש ממנו איזה דבר. יש סיפורים דומים על יהודים פשוטים שמגיעה להם עשירות גשמית. כאן מגיעה לר' גרשון עשירות רוחנית לפי מדרגתו.

הבעש"ט בקש איזה דבר מגיסו רבי גרשון מקיטוב, והלה עשה לו מה שבקש ממנו. אחר כך שאל ממנו הבעש"ט מה אתה רוצה שאתן לך בשביל זה? רבי גרשון לא השיב, והבעש"ט אמר אני אתן לך מתנה לישב ולאכול בסוכה בליל ראשון של חג הסוכות הבא עלינו לטובה. בערב חג הסוכות ירד גשם שוטף שנמשך לתוך ליל החג עד שלא היה שייך כלל לשבת בסוכה ואילו בסוכה של ר' גרשון לא ירד גשם כלל. משפחתו של רבי גרשון הדליקו גרות בסוכה, קידשו וישבו בסוכה כנהוג ולא מהרו לסיים את הסעודה.

הרב של העיר המתין עד חצי הלילה וראה שהגשם עוד מוסיף והולך ולא שייך כלל לישב בסוכה. רצונו היה להכנס לסוכה, לקדש על היין ולפחות לאכול כזית פת כפי שמובא בהלכה. בתוך כך ראה המשרת שחסר יין והלך להביא. כאשר עבר דרך סוכתו של ר' גרשון קיטובר ראה שהנרות שם דולקים וכל בני המשפחה יושבים בסוכה.

המשרת בא ואמר לרב מה שראו עיניו, אך הרב סרב להאמין והלך בעצמו לראות ונוכח שהאמת כדברי המשרת. אמר לו ר' גרשון שזו מתנה מגיסו הבעש"ט והרב שלח את משרתו להביא יין לקדש והתעכב שם בסוכה עד לגמר הסעודה.

מתנגד, אלא כנראה רק בעל נגלה שכלתן – סרב להאמין עד שהלך בעצמו וראה את הנס. ר' גרשון מספר לרב שזו מתנה מגיטו הבעש"ט. עבור המקושרים לבעש"ט הנס הוא דבר פשוט, אבל עבור הרב זו התפעלות עצומה. בשביל המשרת זו סתם התפעלות שיש כאן צדיק אחד – ר' גרשון. לעומת זאת, אין פליאה תמימה אצל הרב שמחזיק את עצמו גדול כמו ר' גרשון. זו 'שבירת כלים' במידה מסוימת בעבורו, שבירה של מוסכמותיו. לכן הוא צריך לבוא בעצמו כדי לראות את הנס.

כאשר ר' גרשון אומר שזו מתנה מאת הבעש"ט הוא עושה פרסומי ניסא. אם הרב לא היה מקורב עד כה לבעש"ט, מן הסתם התקרב אליו לאחר המעשה. הרב אפילו התעקש לשבת בסוכה עד לגמר הסעודה. נס שעושה הבעש"ט הוא שלם עד הסוף. ידוע שהבעש"ט אהב במיוחד את חג החנוכה דווקא בגלל שנוהגים בו באופן של מהדרין מן המהדרין, עד הסוף – כך הוא גם כאן, עיקר החיבה היא לקיים את המצוה בהידור עד הסוף ולא רק לצאת ידי חובה בלבד. כאשר עושים סעודה של מצוה פונים מהרוחניות לגשמיות של המצוה. הרוחניות היא עשיית הקידוש ואילו הישיבה והאכילה הן חלק הגוף. אצל מורנו הבעש"ט הנס מגיע עד למטה מעשרה טפחים, עד לגוף היהודי.

מלשון הסיפור משמע שהבעש"ט לא היה זקוק כל כך לאותו הדבר. הוא עושה את עצמו שהוא זקוק לדבר, בדיוק כמו במשל החכם והאיש הפשוט. זהו סוד הצמצום שה' 'עושה את עצמו' זקוק לעבודת העולם באיזה מימד כדי לזכות את בני העולם העובדים אותו. לפני הצמצום לא היה ה' חסר כלום.

הבעש"ט צופה ברוח הקודש שירד גשם ולא יהיה ניתן להכנס בדרך הטבע לסוכה בשום פנים ואופן ולפיכך דואג שאצל ר' גרשון לא ירד גשם. מובא שדווקא הגשם תלוי באתערותא דלתתא. מקום שבו לא יורד גשם הוא גילוי של בחינת טל – "טלא דבדולחא" – ש"לאו בזכות תליא מילתא" אלא במציאת חן בלבד.

ביחד עם המתנה ישנו גם ענין של פרסומי ניסא, פרסום אלוקות על ידי אותות ומופתים הנעשים על ידי הצדיקים. זה גילוי שם הוי"ה – מידת הרחמים – הנמצאת למעלה מהטבע. יש מימד החוזר בהרבה סיפורי הבעש"ט, שמישהו צריך להתפלא כחלק מהסיפור איך הנס מתגלה למישהו אחר. במידה מסוימת זו המלכות של הסיפור. גם כאן הרב, שהוא בודאי תלמיד חכם וצדיק, מתפעל מאד. הוא מכבד את המצוות ועושה מאמץ גדול לקיימן, ולמרות זאת אצלו יורד גשם והוא לא יכול לקדש בסוכה. הפליאה גדולה כל כך, עד שהרב – שלא מסופר שהיה

סוד המשולש

"מימינו אש דת למו" – התורה באה מצד ימין של הקב"ה, וישראל המקבלים את התורה מצד שמאל. זהו ציור של משולש, 'סגולתא', שבו הקב"ה מלמעלה, התורה מימין וישראל משמאל – "שלושה קשרים מתקשרים זה בזה". בספירות, זהו המשולש של כתר-חכמה-בינה – כתר מרמז לאין סוף ברוך הוא, חכמה היא מקור התורה ("אורייתא מחכמה נפקת"), ובינה היא מקור האומה (אמא אומה). בעולם הזה הימין נתפס כנעלה על השמאל, התורה מעל ישראל, אך לעתיד לבוא תתגלה מעלת השמאל, ישראל שקדמו לתורה.

חתן עם הכלה עמי קסח

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

פסיקת הלכה לפי פרד"ס

על הגמרא [עירוהו יג:]: "אלו ואלו דברי אלוקים חיים והלכה כב"ה" כותב הריטב"א: "שאלו רבני צרפת ז"ל היאך אפשר שיהו שניהם דא"ח וזוה אוסר וזה מתיר, ותירצו כי כשעלה משה למרום לקבל תורה הראו לו על כל דבר ודבר מ"ט פנים לאיסור ומ"ט פנים להיתר, ושאל להקב"ה על זה, ואמר שיהא זה מסור לחכמי ישראל שבכל דור ודור ויהיה הכרעה כמותם, ונכון הוא לפי הדרש ובדרך האמת יש טעם וסוד בדבר".

אודה לרב אם יואיל לבאר מדוע ישנם דווקא מ"ט פנים לאסור ולהיתר ומהו ה"טעם וסוד" שבדבר? האם יש ביאור לפסיקת ההלכה באופן מסוים גם על פי שאר חלקי הפרד"ס?

מענה:

הנטיות של השכל להקל או להחמיר הן ז' פע' ז', התכללות של שבע מדות הלב בשכל (כמו שמוסבר לגבי ב"ה וב"ש בהקדמה לספר התניא). את ה"טעם וסוד" (שבכללות ענינו נשיאת הפכים בעת ובעונה אחת ממש, בחי' אצילות, סוד חשמל, לא ש"עתיים חשות עתים ממללות), אלא שחש ומל יחד, מעל ליזמן) יש להסביר שהכוונה בכך היא לשרש נשמה

של כל מאן דאמר [למשל, ב"ה נוטים להקל כיוון ששרשם בחסד].

המושג "מ"ט פנים כו" שייך לחלקי הפשט והדרוש שנוגעים ב'חפצא' של ההלכה, מבט על המציאות מבחוץ בלי נגיעה בשרשי הנשמה, משא"כ חלק ה**סוד** מחבר בין ה'חפצא' של ההלכה ל'גברא' של ההלכה מצד שרשו כנ"ל, והיינו ה**טעם** הפנימי להכרעת חכמים בכל דור ודור לפי ה'אישיות' של הדור ולפי החכם שהוא ה'נשמה כללית' של הדור, "דור דור ודרושיו" [סוד ודרוש הם אבא ואמא "תדין ריעין דלא מתפרשין לעלמין". דורשיו של הדור, לשון נופל על לשון, היינו מי שמרגיש את דופק החיים של הדור, ה**רופא** (= **פלא יועץ**) של הדור].

מדרגות הפשט והרמז קרובות אחת לשניה. ההבדל ביניהן מתבטא במהות הטעמים, אם טעמי הדין מובנים על פי נגלה, טעמים פרטיים (פשט – עשיה – עולם ה'פרט'), או שהם טעמים כלליים (רמז – יצירה – עולם ה'כלל') ע"ד ר"ש זדריש טעמא דקרא". ואכן פעמים רבות הרמז ודרוש מתחלפים, ואף נחשבים למדרגה אחת (וכן לפעמים מסדרים את סדר

פרד"ס – פדר"ס, רמז מעל לדרוש, ואכמ"ל בזה).

תחילת הדרך בחסידות

ברוך ה' התחלתי להתקרב לחסידות, במה כדאי לי להשקיע בשלב ראשון?

מענה:

בתחילת הדרך, ובפרט בדורנו וכו', העבודה צריכה להיות בבחינת "חטוף ואכול" בחשק רב, ללמוד כל שיעור חדש שמזדמן, להתבונן בו ומה טוב אם רושמים אותו. וזה כמובן חוץ משיעורי התורה הקבועים שיש לכל אחד.

כמובן שלבן תורה, בן ישיבה, העיקר הוא לימודים מסודרים, אך גם בהם יש בחינה של חטוף ואכול, היינו כאשר איזו נקודה בחומר הנלמד תופסת אותי באופן מיוחד, עליי להתעכב ולהתבונן היטב בנקודה זו, לחיות אתה. וכן הדבר לגבי שיעורים שוטפים ששומעים או קוראים, שאם זוכים מוצאים בהם הרבה נקודות חדשות כאלו וצריך לשמוח עליהם כמוצא שלל רב, וד"ל.

חשוב ביותר – דבוק חברים, כמו שמדגיש האריז"ל, שבזה תלויה הגאולה.

המדור לילדי ישראל

יֵאֵינִי תַחֲבֹנִי

שְׁלוֹם יְלָדִים!

לְכַבֹּד הַחֵג שֶׁלָנוּ רְצִיתִי שֶׁנִּדְבַר הַיּוֹם
עַל... אֵיךְ לֹא? עַל הַסָּגֵר! לֹא, לֹא הַסָּגֵר
שֶׁל הַקּוֹרֶנָה, אֲלֵא עַל סָגֵר מִיַּחַד בְּמִינוֹ,
כִּזְוֹה שִׁיתְחִיל בְּשַׁבַּת הַקְּרוֹבָה וְיִמְשֵׁךְ
שְׁבוּעַ שְׁלֹם. אַתֶּם בְּטַח מְנַחְשִׁים לְמָה
אֲנִי מִתְפַּנֵּן, לְכַנִּיסָה שֶׁלָנוּ לְתוֹךְ הַסָּכָה!
לְמָה אֲנִי קוֹרֵא לְכַנִּיסָה לְסָכָה בְּשֵׁם
סָגֵר? כִּי אַרְבַּע הַדְּפָנוֹת וְהַסָּכָה סוּגְרִים
אוֹתָנוּ בְּמָקוֹם טוֹב, מָקוֹם שְׁמוֹר. בְּסָפְרִי
הַחֲסִידוֹת מְסַבֵּה, שֶׁדְּפָנוֹת הַסָּכָה דוֹמוֹת
לְחִבּוּק חֶם וְאוֹהֵב שֶׁל ה', שֶׁעוֹטֵף אוֹתָנוּ
מִכָּל כּוּוֹן וְשֶׁאֲנוּ מְשִׁתַּקְקִים מְאוֹד
לְהַכְנִס אֶל תּוֹכוֹ. "נִפְשֵׁי חֲמֻדָה [לְהִיּוֹת]
בְּצֵל יְדִיד".

צוֹבֵרִים מִיָּרֵאָה פְּלִמְתָּה

בְּיָמֵים הַנּוֹרָאִים נַעֲשִׂית עֲבוֹדַת
הַתְּשׁוּבָה שֶׁלָנוּ מִתּוֹךְ תְּחוּשָׁה שֶׁל יָרֵאָה
וּפְחַד. אֲנִי לֹא מְדַבֵּר עַל פְּחַד מִמִּישָׁהוּ
שֶׁרוֹצֵה לְהַרְעֵ לָנוּ. חֲלִילָה, ה' "טוֹב
וּמִטֵּיב לְרָעִים וְלְטוֹבִים", וְגַם בְּאֲשֶׁר הוּא

מַעֲנִישׁ הַדְּבַר נַעֲשֶׂה לְצַדִּיק הַתְּקוּן שֶׁלָנוּ.
וּבְכָל זֹאת, ה' מְלַךְ גְּדוֹל וְאֲנוּ קְטַנִּים,
וְלִפְעָמִים גַּם מִתְנַהֲגִים שְׁלֵא כְּרֵאוּי,
וְהַתְנַהֲגוֹת הַזֹּאת גּוֹרְמַת לָנוּ בְּחֻדֵשׁ אֱלוֹל,
בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה וּבָיוֹם כְּפּוֹר לְהַתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵי.
עַל יָמִים אֵלוּ נֹאמֵר הַפְּסוּק: "שְׂמֵאלוּ
[שֶׁל ה'] תַּחַת לְרֵאשִׁי". יָד שְׂמֵאל הִיא
הַיָּד הַחֲלָשָׁה שֶׁלָנוּ, וְה' מְשִׁתַּמֵּשׁ בָּהּ
כְּאֲשֶׁר הוּא רוֹצֵה לְתַת לָנוּ הַרְגָּשָׁה שֶׁל
רְחוּק וְשֶׁנִּרְצָה לְהַתְקַדֵּם, לְהַתְעַלּוֹת
וְלַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה.

אָבֵל בְּחַג הַסְּפּוֹת ה' מְשַׁנֶּה אֶת
הַתְּפִאוּרָה. דֵּי לְבָכוֹת! הַבְּנֵי, חֲזַרְתֶּם
בְּתִשׁוּבָה וְאֲנִי סִלַּחְתִּי. כְּעַת הַזֶּמֶן לְשִׁמּוֹחַ
יַחַד. בָּאוּ, הַכְּנִסוּ אֶל זְרוּעוֹתַי וְקַבְּלוּ
חִבּוּק אֶרֶךְ וְחֶם. עַל יָמֵי שְׂמִחָה אֵלוּ
נֹאמֵר "וַיִּמְיֵנו תַּחֲבֹנִי". שְׁלֵשׁ דְּפָנוֹת
הַסָּכָה דוֹמוֹת לְשִׁלְשֵׁת פְּרָקֵי הַיָּד —
הַזְרוּעַ, שְׂמֵהֶפְתָּר וְעַד הַמְּרַקָה, הָאֵמָה,
שְׂמֵהֶמְרַקָה וְעַד מְפָרֵק כַּף הַיָּד וְכַף הַיָּד
עֲצָמָה. הַחֲזֵרָה בְּתִשׁוּבָה שֶׁלָנוּ בְּיָמֵים
אֵלוּ הִיא מִתּוֹךְ שְׂמִחָה עַל הַקְּרִבָה לַה'!

שְׂמֵחַ מְאֹד

בסֵפֶה? כּמוֹכּוֹ, מְקִימִים אֶת מְצֻת נְטִילַת אַרְבַּעַת הַמִּינִים! אֶת הַלּוֹב וּמִיָּנוּ אָנוּ מְנַעֲנְעִים לְאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם – יָמִין וּשְׂמָאל פָּנִים וְאַחֹר – לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה. בְּכָל נִעְנוּעֵ אָנוּ מְשַׁגְּרִים אֶת הַמִּינִים, כְּמוֹ יְרִית חָץ, אֶל אֶחָד מִשֵּׁשֶׁת הַכּוּוּנִים וּמִיד מְחִזְרִים אֶת הַמִּינִים אֵלֵינוּ, אֶל הַלֵּב שְׁלָנוּ. הַמְצֻה מִן הַמְבַחֵר הִיא לְקַיֵּם אֶת מְצֻת הַנִּעְנוּעֵ דְּוָקָא בְּסֵפֶה.

מָה בְּעַצְמָם אָנוּ עוֹשִׂים? הַחֲבוּק שֶׁל ה' בֵּין דְּפִנּוֹת הַסֵּפֶה וְתַחַת צֶל הַסֵּכָף עוֹטֵף אוֹתָנוּ מִסָּבִיב, קָצַת מִמְרָחֵק. אֲבָל אֲנַחְנוּ רוֹצִים אוֹתוֹ קְרוֹב יוֹתֵר, שֶׁהַחֲבוּק מִמֶּשׁ יַחֲדָר וְיִפְגַּס אֶל תּוֹכְנוּ, אֶל תּוֹךְ הַלֵּב שְׁלָנוּ, וְלִשְׁם כֶּף אָנוּ מְנַעֲנְעִים אֶת הַלּוֹב. אַרְבַּעַת הַמִּינִים מְזַכְרִים לִי סוּג שֶׁל שׁוֹאֵב אֲבָק. בְּכָל נִעְנוּעֵ אָנוּ 'שׁוֹאֵבִים' מִשְׁהוּ מִהַחֲבוּק שֶׁל ה' שְׁמַקִּיף אוֹתָנוּ, וְאָנוּ עוֹשִׂים זֹאת שֵׁשׁ פְּעָמִים, לְכָל כּוּוּן אֶפְשָׁרִי. מִכָּל אֶחָד מִהַכּוּוּנִים אָנוּ 'לוֹקְחִים' אֵלֵינוּ מִשְׁהוּ יְחִוּדִי.

אִזּוּ בּוֹאוּ נְצַטְרֵף לְמַסַּע נִעְנוּעִים קְצָרִים...

עֵלֶת פִּקְצוֹת

אֶת הַנִּעְנוּעֵ הָרֵאשׁוֹן אָנוּ מְפִינִים לְצַד יָמִין, שְׁמַבְטֵא אֶת מֵדַת הַחֶסֶד, אֶת הָאֵהָבָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל ה' אֵלֵינוּ. ה' נוֹתֵן וְנוֹתֵן לָנוּ תְּמִיד, בְּלִי גְבוּל. כְּאִשֶּׁר אָנוּ מְרַגִּישׁ שְׁמִישָׁהוּ אוֹהֵב אוֹתִי אָנוּ מְחִזְרִים לוֹ בְּאוֹתוֹ מְטַבֵּעַ, אָנוּ מְחִזְרִים לוֹ אֵהָבָה. כְּבָר הַזְּכָרְנוּ שְׁכָל הַסֵּפֶה הִיא חֲבוּק שֶׁל

שִׁמּוֹ לֵב, שְׁבִשְׁעָה שְׁאֲדָם מְחַבֵּק הוּא כּוֹרֵף אֶת יָדָיו (בְּעֵקֶר אֶת יָדוֹ הַיְמָנִית) סָבִיב גּוּפוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, סָבִיב גְּבוּ, וּמְקַרֵּב אוֹתוֹ אֶל גּוּפוֹ שְׁלוֹ. מָה זֶה אוֹמֵר לִי? שְׁאֲנִי רוֹצֵה אֶת הַחֲבֵר כְּלוּ, גַּם אֶת הַחֲלָק הָאֲחֹרִי שְׁלוּ, הַחֲלָק אוֹתוֹ אָנוּ לֹא רוֹאֵה אֶצְלוּ.

לְמַשָּׁל, כְּאִשֶּׁר אָנוּ וְהַחֲבֵר מְשַׁחֲקִים יַחַד וְכִיף לָנוּ זֹו לֹא חֲכָמָה גְּדוֹלָה. אָנוּ נוֹתֵן לְחֵבֵר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאוֹפְנִים, הוּא נוֹתֵן לִי בְּסֵקֵטְבוֹרְד שְׁלוֹ וְשָׁלוֹם עַל יְשָׂרָאֵל. קַל לִי לְאָהֵב אוֹתוֹ. זֶה נִקְרָא שֶׁהוּא מְרָאֵה לִי אֶת הַפָּנִים שְׁלוֹ וְאָנוּ מְרָאֵה לוֹ אֶת הַפָּנִים שְׁלִי. אֲבָל מָה מְסַתֵּתֵר מֵאֲחֹרֵי? לְכָל אֶחָד מֵאֲתָנוּ יֵשׁ גַּם תְּכּוּנוֹת פְּחוֹת טוֹבוֹת. אֲנַחְנוּ אֲמַנָּם מִשִּׁתְּדָלִים לְהַתְגַּבֵּר עַל עֲצָמָנוּ וְלֹא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, אֲבָל הוּן בְּהַחֲלֵט נִמְצָאוֹת. אִיךָ אֲרִגִּישׁ אִם אוֹתוֹ חֵבֵר טוֹב שְׁלִי יִשְׁפַח לְבוֹא לְהַתְנוּעְדוֹת יוֹם הַהֲלָדָת שְׁלִי לְמֵרוֹת שֶׁהַזְּמַנְתִּי אוֹתוֹ? נְכוֹן, זֶה לֹא בְּכּוּנָה, אֲבָל יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁלֹּא שׁוֹכְחִים. אוֹתִי, לְמַשָּׁל...

אִזּוּ כְּשֶׁאָנוּ מְחַבֵּק אֶת הַחֲבֵר אָנוּ אוֹסֵף גַּם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלוּ. אָנוּ אוֹהֵב אוֹתָהּ, כְּלוּ, גַּם עִם הַתְּכּוּנוֹת שְׁבָבָה שְׁאֲנִי פְּחוֹת אוֹהֵב. אֶתָּה יִקָּר לִי כְּפִי שְׁאֶתָּה!

עֵלֶת אֶת פְּחֵי

טוֹב, נִכְנָסְנוּ אֶל הַסֵּפֶה, וְאָנוּ יוֹשְׁבִים וְאוֹכְלִים בְּתוֹכָהּ, לוֹמְדִים וְשׁוֹמְחִים וּמְרַגִּישִׁים בְּבֵית. מָה עוֹד אֲנַחְנוּ עוֹשִׂים

יש לי כח לנצח ולכבש את כל העולם
ולהאיר אותי!

ואם קצת קשה לי בחיים? בשביל
רגעים כאלו אני צריך את ה'שאיבה'
מלמטה, מהקרקע של הספה. אני
רוצה להרגיש שהקרקע יציבה, שלא
תשמיט לי מתחת הרגלים. בנענוע כלפי
מטה אני 'שואב' את מדת התמימות.
האמונה שלי בה' שלמה ותמימה, וזה
אומר שלא משנה מה יקרה – אני
קשור לה', יהיה מה שיהיה!

ומה עם הדפן האחורית? ממנה
אני 'שואב' את עמדת השמירה שלי.
כל מיני מחשבות לא-טובות עלולות
לחדר לתוכי ואני ממש לא מעגן בהן.
לפעמים יש לי מחשבות של פחד או
כעס על מישהו. לא טוב לפחד ובטח
שלא לכעס, אבל מה לעשות? לפעמים
זה קורה לי... הכח שאני מקבל מהחבוק
האחורי של ה' מאפשר לי להדוף את
אותן מחשבות שליליות ולדחות אותן.
למתי? למחר, לעוד שבוע, לתמיד...

אז פעת, אחרי מסע הנענועים,
אנחנו יכולים להתרווח לנו בספה
ולהנות מהחבוק הארוך...

שנוזכה לשבת בצל האמונה ולשאב
אותה לתוכנו! חג שמח! 57

אהבה, אבל בנענוע לצד ימין אנחנו
'שואבים' מדפן זו את שיא האהבה, את
האהבה שבאהבה.

אחר כך אנחנו פונים שמאלה
ומנענעים לצד שמולה עם מדת הגבורה.
מדפן שמאל של הספה אנו 'שואבים'
את מצות יראת ה'. נכון, הימים
הנוראים כבר מאחורינו, אבל בספה
אני יכול להרגיש עד כמה אכפת לה'
ממני, ושמרב אהבה אלי הוא לפעמים
קצת גורם לי להרגיש רחוק ממנו. למה?
כמובו, פדי שארצה יותר להתקרב אליו!
מה אני 'שואב' בנענועים קדימה?
את תשומת הלב של ה' אלי. ההשגחה
הפרטית של ה' כלפי מזפירה לי עד
כמה ה' מרחם עלי ושומר עלי על כל
צעד ושעל בחיים. אני יודע, שגם כאשר
קורה לי משהו לא טוב – גם הוא
לטובה. כשאני שם לב לכו, אני בעצם
רוצה ש"אין עוד מלבדו", ש"ה' אחד!"
מה אני שואב מהספה, מלמעלה?
את הכח להתחבר אל מה שלמעלה!
לא הכל אני מבין, אבל מה שבטוח –
אני מאמין. האמונה שלי בה' היא מעבר
למה שאני מבין בשכל שלי, למעלה
מטעם ודעת. האמונה הזו מעניקה לי
בטחון חזק שה' אתי, ועם הבטחון הזה

לאלהת בלאוץ: מה אנו 'שואבים' מכל אחד מששת הנענועים בספה?

כל ילדה/ שיפתר נכונה את החידה, יזכה בכרטיס להגרלה על פרס שווה.

תשובות יש לשלח לדא"ל:

maosime@gmail.com או בטלפון **079-9211452** עד יום ב' הקרוב

מארחים צדיקים בסוכה.

על חג הסוכות נאמר "משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל" וכנראה השנה נקיים זאת בהידור. גם כשאנחנו יושבים בסוכה בהרכב מצומצם-יחסית, אנו מארחים בה את האושפיזין הקדושים – שבעת הרועים. בחב"ד הוסיפו גם את ה'אושפיזין החסידיים', וכנראה שיש ענין 'להזמין' לסוכה שלנו כמה שיותר צדיקים ולהתוועד עמם. איך מזמינים צדיק לסוכה? על ידי התבוננות בדמות שלו, סיפור סיפורים עליו ולימוד מדרכיו; על ידי לימוד התורה שלהו (בפרט כאשר זוכים לקיים "יראה כאילו בעל השמועה עומד כנגדו"); ובהתוועדויות רבות – בכלל, ובפרט בסוכות – הסביד הרב גינזבורג שליט"א שאנו מזמינים צדיק להצטרף אלינו גם על ידי שירת ניגוניו.

לצד התורות לסוכות ושמחת תורה, הגליון החגיגי שלפנינו מאפשר לנו להתוועד עם כמה וכמה צדיקים: השיעור המרכזי הוא פרצוף סיפורים על הרבי הצמח-צדק (שמתפרש, מטבע הדברים, על עוד כמה מהאושפיזין החסידיים של אדמו"רי חב"ד). אחריו מופיע שיעור אקטואלי בתורת רבי נחמן מברסלב, שיום ההילולא שלו חל בסוכות. וגם בשאר המדורים: עם בעל השפת אמת אנו עורכים הפעם 'סיום', הסיפור החסידי מכניס אותנו לסוכתו של מורנו הבעל שם טוב ובשמחת תורה אנחנו יכולים לעשות 'לחיים' עם ראש ישיבת טעלז ועם הרב מבידע.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

